

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บทละคร เรื่อง อิเหนา

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

- เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
- พระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๑๐
- สวรรคต พ.ศ. ๒๓๖๓
- เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๒ แห่งราชวงศ์จักรี
- เป็นทั้งนักรบ นักปกครอง นักบริหาร ศิลปิน กวีและช่าง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

- เป็นผู้ทำนุบำรุงศิลปะทุกประเภท ทั้งวรรณคดี ศิลปะ นาฏศิลป์
- พระราชนิพนธ์
 - *ละครใน : อิเหนา รามเกียรติ์
 - *ละครนอก : ไกรทอง สังข์ทอง ไชยเชษฐ์ มณีพิชัย และคาวี
- เพลงพระราชนิพนธ์ คือ เพลงพระสุบินหรือบุหลันลอยเลื่อน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

- เครื่องดนตรีประจำพระองค์ คือ ซอสามสายหรือซอสายฟ้าฟาด
- แกะสลักประติมากรรมเทพาราม
- ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑

- รัฐบาลกำหนดให้วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นวันศิลปิน

แห่งชาติ

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ซอสายฟ้าพาด

ประตูปไม้แกะสลัก

ลักษณะของคำประพันธ์

บทละครในเรื่องอิเหนา เป็นการประพันธ์โดยใช้ **กลอนบทละคร** ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลอนสุภาพ ต่างกันที่จำนวนคำในแต่ละวรรคที่ไม่ได้กำหนดแน่นอน

กลอนบทละคร

กลอนบทละคร เป็นกลอนที่ใช้สำหรับแต่งเรื่องราวหรือวรรณกรรม เพื่อใช้ประกอบการแสดง นั่นคือการรำ การแสดงละคร การแสดงโขน

ในสมัยก่อนการอ่านวรรณกรรม เป็นการหาความเพลิดเพลินอย่างหนึ่ง ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นมหรสพ เพื่อใช้วรรณกรรมสำหรับอ่านปรับปรุงให้สอดคล้องกับกระบวนทำรำ

กลอนบทละคร

อิเหนา ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ถือเป็นอิเหนาสำหรับอ่าน ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ได้ปรับปรุงอิเหนาฉบับ ร.๑ กลายเป็นอิเหนาสำหรับแสดง จึงได้ชื่อว่าดีทั้งเนื้อความและกระบวนทำรำ

ลักษณะกลอนบทละคร

ลักษณะของกลอนบทละคร ที่แตกต่างจากกลอนสุภาพที่สังเกตได้มีดังนี้

๑. คำขึ้นต้น
๒. มีการกำหนดบทเพลง จังหวะบรรเลงและทำรำที่ใช้สำหรับประกอบกลอนบทนั้นๆ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๑. คำขึ้นต้น

คำขึ้นต้นที่ใช้ในกลอนบทละคร ที่ปรากฏมีทั้งหมด ๓ คำด้วยกัน ได้แก่ **เมื่อนั้น** **บัดนั้น** และ **มาจะกล่าวบทไป** ซึ่งมีข้อบังคับในการใช้ดังนี้

- **เมื่อนั้น** ใช้กับตัวเอกของเรื่อง เทพเจ้า กษัตริย์
- **บัดนั้น** ใช้กับข้าราชการ ทหาร ผู้ติดตาม ผู้มียศต่ำกว่าตัวเอก
- **มาจะกล่าวบทไป** ใช้เมื่อขึ้นต้นเรื่อง หรือต้องการเปลี่ยนเรื่อง

ที่กำลังเนิ่นอยู่

* บางครั้งใช้วลีหรือข้อความ เมื่อเนื้อเรื่องยังเป็นประเด็นเดียวกัน

ตัวอย่างคำขึ้นต้น

– **เมื่อนั้น**

“เมื่อนั้น
เสด็จเหนือแท่นรัตนมณี
จิงตรัสเรียกให้นั่งร่วมอาสน์
แล้วปราศรัยระตูปรรดามา

ทำวกะหมังกุหนิงเรื่องศรี
ภูมิเห็นสองอนุชา
สำราญราชหฤทัยหรรษา
ยังปรีดาผาสุกหรือทุกข์ภัย”

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างคำขึ้นต้น

- บัดนั้น

“บัดนั้น

ทำวกะหมั่งกุหนิงภูวไนย
ถ้าแม่นมิยินยอมอนุญาต
เร่งระวังพระองค์ให้จงดี

ทูตานุทูตแกลงไข
สั่งให้ข้าทูลพระภูมิ
ให้พระราชธิดามารศรี
ตกแต่งบุรีให้มั่นคง”

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างคำขึ้นต้น

– มาจะกล่าวบทไป

“มาจะกล่าวบทไป
กับเสนากาหลังบุรี
แรมร้อนนอนป่าสืบท้าววัน
ได้ข่าวปัจจามิตรติดพารา

ถึงสุหรานากงเรืองศรี
ยกพลมนตรีรีบมา
ก็ลุถึงเขตชั้นท์ดาหา
ก็เร่งยกโยธาเข้ากรุงไกร”

ตัวอย่างคำขึ้นต้น

– วลีหรือข้อความ

“ในสารพระผู้ผ่านนคร
ขอถวายประนมบังคมคัล
ไม่ควรเคืองเบื่องบาทบาทศรี
เดินไปไล่ล้อมมฤคา

กะหมังกุหนิงนิเวศน์เขตชั้น
พระผู้วงศ์เทวัญคักดา
ด้วยข้าน้อยนี้มีโอรสา
ได้รูปพระธิดาในกลางไพร”

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

๒. มีการกำหนดบทเพลง จังหวะบรรเลงและท่ารำ
ที่ใช้สำหรับประกอบกลอนบทนั้นๆ โดยพิจารณาจากตัวอย่างต่อไปนี้

- **คำกำหนดจังหวะ** เป็นคำที่แสดงให้ผู้อ่านบทประพันธ์ ประกอบการแสดงทราบถึงอัตราความเร็ว จังหวะในการอ่าน
- **คำกลอน** เป็นการนับจำนวนคำประพันธ์แต่ละย่อหน้า โดย ๑ คำหรือ ๑ คำกลอน คือนับบทประพันธ์จำนวน ๒ วรรค หรือ ๑ บาท = ๑ คำกลอน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- **เพลงหน้าพาทย์** เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบ
อาภักดิ์กิริยาของตัวโขน ละคร เช่น กิริยาเดิน วิ่ง นั่ง นอน กิน
เศร้าโศก ร้องไห้ ฯลฯ

ตัวอย่างเพลงหน้าพาทย์ เช่น เสมอ เข็ด เข็ดฉิ่ง โอด
พญาเดิน กลอนโยน กลอง(เข็ดกลอง) เป็นต้น

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- เพลงเสมอ ใช้ประกอบกิจกรรมการเดินทางระยะใกล้ ไปช้าๆ ไม่รีบร้อน
- เพลงเชิด ใช้ประกอบกิจกรรมการเดินทางระยะไกลไปมาอย่างรีบร้อน
- เพลงเชิดฉิ่ง ใช้ประกอบการรำก่อนใช้อาวุธสำคัญหรือก่อนทำกิจสำคัญ
- เพลงโอด สำหรับการร้องไห้
- เพลงพญาเดิน ประกอบกิจกรรมการเดินทางไปมาของตัวละครสูงศักดิ์
- เพลงกลอนโยน การเดินทางเป็นริ้วขบวนหรือประกอบการยกทัพ
- เพลงกลอง (เชิดกลอง) สำหรับการต่อสู้ การรุกไล่ฆ่าฟันกันโดยทั่วไป

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างเพลงเชิด (ใช้ประกอบการแสดงโขน)

[HTTPS://YOUTU.BE/4-VX5NSD1RE](https://youtu.be/4-VX5NSD1RE)

ตัวอย่างเพลงกลอนโยน (ใช้ประกอบการยกทัพของพระอินทร์)

[HTTPS://YOUTU.BE/G2ULXG_Z5F8](https://youtu.be/G2ULXG_Z5F8)

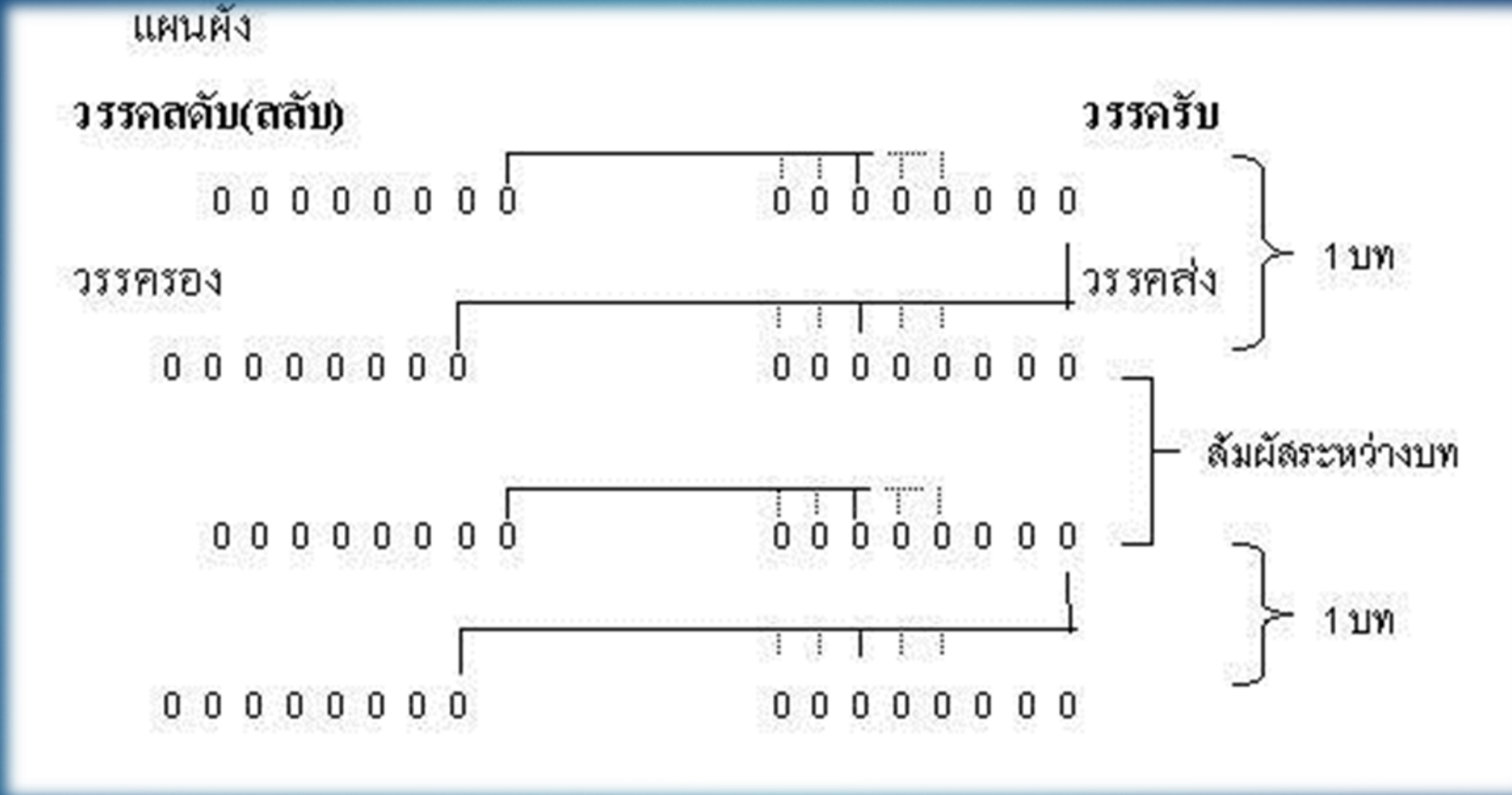
ลักษณะบังคับของกลอนบทละคร

เนื่องจากกลอนบทละคร มีลักษณะคล้ายกลอนสุภาพหรือกลอนแปดมากที่สุด จึงถือว่าฉันทลักษณ์ใกล้เคียงกันและสามารถใช้อธิบายกลอนบทละครได้ ดังนั้นจะอธิบายฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพในลำดับต่อไป

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

แผนผังชั้นลักษณะของกลอนสุภาพ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

อธิบายฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ

- * จำนวนคำ
- * สัมผัส
 - สัมผัสนอก
 - ++ ภายในบทเดียวกัน
 - ++ ระหว่างบท
 - สัมผัสใน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จำนวนคำ

กลอนสุภาพ มีการกำหนดจำนวนคำ ในแต่ละวรรคเพื่อให้เป็น
แนวทางเดียวกันคือ

๑ บท ประกอบไปด้วย ๔ วรรค วรรคละ ๓ - ๙ คำ แต่ที่นิยม
มากที่สุด คือ วรรคละ ๘ คำ

วรรคที่ ๑ เรียกว่า **วรรคดับ** หรือ **สลั** วรรคที่ ๒ เรียกว่า **วรรครับ**

วรรคที่ ๓ เรียกว่า **วรรครอง** วรรคที่ ๔ เรียกว่า **วรรคส่ง**

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อดีดี – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

สัมผัส

สัมผัสใน

คือการเลือกคำให้มีเสียงสัมผัสกันในวรรคเดียวกัน เวลาอ่าน
ทำให้ความสละสลวย น่าฟัง

เช่น “แล้วตรัสแก่กะหรััดตะปาตี
จะเปลี่ยนเปล้าเศร้าใจอนุชา

อันสงครามครั้งนี้เห็นหน้า
ไม่มีที่จะปรึกษาหาหรือใคร”

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

สัมผัสนอก

คือการเลือกคำให้มีเสียงสัมผัสกันระหว่างวรรคในบทเดียวกัน
เวลาอ่านทำให้ความสละสลวย น่าฟัง

- วรรคที่ ๑ คำสุดท้าย ส่งสัมผัสไปยังคำที่ ๓ หรือ ๕ ของวรรคที่ ๒
- วรรคที่ ๒ คำสุดท้าย ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้าย ของวรรคที่ ๓
- วรรคที่ ๓ คำสุดท้าย ส่งสัมผัสไปยังคำที่ ๓ หรือ ๕ ของวรรคที่ ๔

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อดดี – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างสัมภาษณ์

เมื่อนั้น

จึงสนองมธุรสพจมาน

จะตั้งหน้าอาสาออกซึ่งชัย

สู้ตายไม่เสียดายแก่ชีวัง

เหล่าระตูปรีดีเปรมเกษมสานต์

พระมีการสงครามแต่ละครึ่ง

มิได้ย่อท้อถอยหลัง

กว่าจะสิ้นกำลังของข้านี้

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อดี – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

สัมผัสระหว่างบท

คือการเลือกคำให้มีเสียงสัมผัสกันระหว่างบท เพื่อให้มีเสียงเพื่อเชื่อมกันในแต่ละบท

– วรรคที่ ๔ คำสุดท้าย ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้าย วรรคที่ ๒ ของบทถัดไป

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อดีดี – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างสัมผัสระหว่างบท

เมื่อนั้น

จึงสนองมธุรสพจมาน

จะตั้งหน้าอาสาออกชิงชัย

สู้ตายไม่เสียดายแก่ชีวัง

เหล่าระตูปรีดีเปรมเกษมศานต์

พระมีการสงครามแต่ละครั้ง

มิได้ย่อท้อถอยหลัง

กว่าจะสิ้นกำลังของข้านี้

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ความเป็นมาของบทละคร เรื่องอิเหนา

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
เป็นช่วงที่บ้านเมืองมีความสงบสุขมากขึ้น เนื่องจากว่างศึก
สงคราม จึงมีเวลาทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้มาก
ทำให้พระองค์ได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะต่างๆ เก็บไว้เป็น
จำนวนมาก

พระราชนิพนธ์บทละครที่ได้รับการยกย่องอย่างมาก คือ
บทละครในเรื่องอิเหนา ซึ่งได้รับการตัดสินจากวรรณคดี
สโมสร ให้เป็นยอดของบทละครรำ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๙
เพราะเป็นวรรณคดีที่ดีทั้งเนื้อความและกระบวนกลอน

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทางกล่าวไว้ว่า ทางพระราชนิพนธ์ไว้แต่ลึกซึ้ง ต่อจากนั้นมีผู้
แต่งเพิ่มเข้ามาภายหลังจนจบ ซึ่งน่าจะเป็น **กรมหมื่นเจษฎา-**
บดินทร์ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี กรมหมื่นสุทธธีรภักษ์
ขุนสุนทรโวหาร(ภู่) และพระยาไชยวิชิต(เผือก)

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บทละครเรื่องอิเหนา มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า พระราชธิดาในพระเจ้าบรมโกศ ๒ พระองค์ คือ เจ้าฟ้าหญิงกฤษณาสละ และเจ้าฟ้าหญิงมงกุฎ ทางใหนางข้อหลวงซึ่งเป็นแขกมาจากปัตตานี เรียกว่าชาวยะวอและเพี้ยนไปเป็นยะโว ข้ำหลวงชาวยะวอเล่านิทานเป็นที่พอพระทัยทั้ง ๒ พระองค์ จึงทรงนำเค้าเรื่องมาแต่งบทละครขึ้นพระองค์ละเรื่อง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

บทละครของเจ้าฟ้าหญิงกุณฑล พระราชดาองค์ใหญ่ คือ
เรื่องดาหลัง เรียกกันสามัญว่า **อิเหนาใหญ่**

ส่วนบทละครของเจ้าฟ้าหญิงมงกุฎ พระราชธิดาองค์เล็ก
คือเรื่องอิเหนา เรียกกันสามัญว่า **อิเหนาเล็ก**

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ปัจจุบันไม่ปรากฏต้นฉบับทั้งสองสำนวน ดังที่ปรากฏในตอนท้าย
เพลงยาวท่ายพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องอิเหนา ฉบับรัชกาลที่ ๒
ว่า

“อันอิเหนาเอามาทำเป็นคำร้อง
สำหรับงานการฉลองกองกุศล
ครั้งกรุงเก่าเจ้าสตรีเชอนิพนธ์
แต่เรื่องต้นตกหายพลัดพรายไป ”

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอด-
ฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีพระราชประสงค์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม
ไทยที่เสื่อมโทรม จึงโปรดเกล้าฯ ให้กวีแต่งบทละครในขึ้น
ได้แก่เรื่อง รามเกียรติ์ อุณรุท ดาหลัง และอิเหนา (แต่งตาม
อิเหนาเล็ก)

เมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครในเรื่องอิเหนาขึ้นใหม่ โดยการปรับปรุงให้เหมาะแก่การแสดง แล้วนำไปซ้อมประกอบทำรำจนได้สอดคล้องกัน และถือเป็นแบบแผนมาจนถึงปัจจุบัน

เรื่องอิเหนาได้**โครงเรื่อง**มาจากนิยายของชวา ชื่อว่า **นิยายปันทย** หรือระดอินูแห่งกูรีปัน ซึ่งมีหลายสำนวน แต่มีเนื้อเรื่องตรงกันว่า พระโอรสเมืองกูเรปันหมั้นกับพระธิดาเมืองดาหา แต่ไปหลงรักหญิงเมืองอื่นจนเกิดเรื่องยุ่งยาก ต้องปลอมตัวเร่รอนไปตีหัวเมืองน้อยใหญ่ จนดินแดนกว้างขวางขึ้น ในที่สุดตัวละครสำคัญก็ได้บงกัน และกลับคืนบ้านเมืองอย่างมีความสุข

เรื่องอิเหนาได้**โครงเรื่อง**มาจากนิยายของชวา ชื่อว่า **นิยายปันทย** หรือระดอินูแห่งกูรีปัน ซึ่งมีหลายสำนวน แต่มีเนื้อเรื่องตรงกันว่า พระโอรสเมืองกูเรปันหมั้นกับพระธิดาเมืองดาหา แต่ไปหลงรักหญิงเมืองอื่นจนเกิดเรื่องยุ่งยาก ต้องปลอมตัวเร่รอนไปตีหัวเมืองน้อยใหญ่ จนดินแดนกว้างขวางขึ้น ในที่สุดตัวละครสำคัญก็ได้พบกันและกลับคืนบ้านเมืองอย่างมีความสุข

เรื่องย่อ บทละครเรื่องอิเหนา

มีกษัตริย์สูงศักดิ์ ๔ พระองค์พี่น้อง ซึ่งเชื่อกันว่าสืบเชื้อสายมาจากเทวดา ทั้ง ๔ พระองค์ต่างครอบครองเมืองอันรุ่งเรืองคนละเมือง คือ กุเรปัน ดาหา กาหลังและสิงหนคร ได้ตกลงกันว่าจะจัดให้โอรสธิดาอภิเษกสมรสกันเองเฉพาะในวงศ์นี้คือวงศ์เทวา หรือที่รู้จักกันในเรื่องว่า “วงศ์อสังญาเดหวา”

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมืองใหญ่อีกเมืองหนึ่งชื่อเมืองหมั่นหย้า เจ้าเมืองมีธิดา ๓ พระองค์
ธิดาองค์ใหญ่ได้เป็นมเหสีเอก คือประไพมสุหรีแห่งเมืองกุเรปัน เป็น

พระมารดาของ**อิเหนา**และวियะดา

ธิดาองค์ที่สองเป็นประไพมสุหรีของท้าวดาหา เป็นพระมารดาของ

บุษบาและสียะตรา

ธิดาองค์ที่สาม ได้สมรสกับระตูเมืองเล็ก ซึ่งต่อมาได้ครองเมือง

หมั่นหย้า มีธิดาชื่อ**จินตะหรา**

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ทำวุกุเรป็นและทำวดาหาจัดการหมั่นอิเหนากับบุษบา และสียะตรา กับวียะดา ตามประเพณีของวงศ์เทวา โดยที่เจ้าชายเจ้าหญิงไม่เคยพบหน้ากันเลย

อิเหนาได้รับการฝึกอบรมด้านเพลงอาวุธจนชำนาญตั้งแต่วเด็ก เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี พระอัยกีที่เมืองหมันหยาทิวงคต อิเหนาจึงเป็นผู้แทนพระมารดาและประโหมสุหรืเมืองดาหาไปในพิธีปลงศพ อิเหนาได้พบจินตะหราที่หลงรัก จินตะหรามีที่ท่าสนองตอบ แต่อิเหนาก็ถูกเรียกตัวกลับก่อน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ทำวกุเรป็นน้ดหมายกับทำวดาหา เพื่อเตรียมการวิวาร์
อิเหนากับบุษบา อิเหนาทำอุบายลาไปเที่ยวป่าปลมต้วเป็นโจรป่า
ระหว่างทางเกิดต้อสู้กับระตู่เมืองต่างๆ อิเหนาชนะตักจึงได้โอรส
ธิดามาเป็นเฉลย คือ **สการะวาตีและมาหยารัศมี** ซึ่งอิเหนารับเป็น
ชายา ส่วน**สังคามาระตา** อิเหนารับเลี้ยงเป็นอนุชา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

กิตติศัพท์ฝีมือการรบของอิเหนาในฐานะโจรป่าที่เลื่องชื่อ
ตามรายทางที่เดินทางผ่านก็พากันมาเป็นเมืองขึ้น **อิเหนาไปถึง**
เมืองหมันหย่า ได้จินตะหราเป็นชายา แล้วไม่ยอมกลับแต่งงานกับ
บุษบา **ทำวาทหาโกรธมากประกาศว่าถ้าใครมาขอบุษบาก็จะยกให้**

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

มีเจ้าเมืองเล็กๆ ชื่อ**ระตูจรกา** มีลักษณะเป็นคนที่ยิ้มแย้มมาก แต่อยากมีหญิงงามมาเป็นชายา จึงส่งช่างเขียนภาพไปวาดภาพธิดาเมืองต่างๆ จรกาได้เห็นรูปบุษบาก็พอใจมากจึงให้พี่ชายไปสว่ขอ ทำวาทาหาก็ยกให้และกำหนดแต่งงานในเวลา ๓ เดือน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

แต่เรื่องไม่ได้ราบรื่นสมใจจรกา เพราะก่อนหน้านี่ช่างเขียน
ภาพได้วาดภาพบุษบา ๒ ภาพ **องค์ปะตาระกาหลา** ซึ่งเป็นเทวดา
และเป็นต้นตระกูลวงศ์เทวา ได้ขโมยภาพวาดไป โกรธที่อิเหนา
บังอาจทอดทิ้งคู่หมั้น องค์ปะตาระกาหลาจึงทำให้อิเหนา
เดือดร้อนโดยการนำรูปบุษบาไปทิ้งไว้กลางป่า แล้วให้**วิหยาสะก่า**
มาพบซึ่งเป็นโอรสของ**ระตูกะหมังกุหนิง**

วิหยาสะก่าได้รูปมาแล้วก็หลงรูปจนจะฆ่าตายถ้าไม่ได้
นางในรูป ทำวกะหมั่งกุงหนึ่งจึงส่งสารไปขอบุขบาจากทำวดาหา
ทั้งที่รู้ว่าบุขบาเตรียมแต่งงานกับจรกาแล้ว พร้อมทั้งเตรียมการ
ล่วงหน้าว่าถ้าไม่ได้ก็จะ**รบชิงนาง** ทำวดาหาปฏิเสธคำขอร้องและ
เตรียมการพร้อมรบ โดยส่งข่าวสารไปให้เครือญาติ บรรดา
เมืองขึ้นและจรกา ให้ยกทัพมาช่วยรบ

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ทำวูกูเรปั่นบังคับให้อิเหนามาช่วยรบ กองทัพทั้งสองฝ่ายมา
ต่อสู้กัน วิทยาลัยกำกูกสังคามาระตาฆ่าตาย และทำวูกูหมั่ง-
กูกหนึ่งถูกอิเหนาฆ่าตาย เสรีจติก อิเหนาได้พบบุษบาครั้งแรก
อิเหนาหลงรักบุษบามากกว่าครั้งแรกที่เจอจินตะหรา อิเหนาจึง
ทำอุบายลักพานางไปอยู่ในถ้ำ เพื่อไม่ให้นางแต่งงานกับจรกา
แล้วอิเหนาก็กลับมาเมืองดาหา เพื่อแก้ข้อสงสัยว่าตนไม่ได้ลักพา
ตัวนางบุษบา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

องค์ปะตาระกาหลาโกรธอิเหนามาก จึงบันดาลให้**ลมหอบ**
นางบุษบาและพี่เลี้ยงไป แล้วแสดงตัวให้นางเห็น แล้วให้นาง
บุษบาแต่งตัวเป็นชายให้ชื่อใหม่ว่า **อุณากรรณ** พร้อมสาปว่า
แม้แต่อิเหนาพบบุษบา **อย่าให้ทั้งสองจำกันได้** แต่เมื่อญาติพี่น้อง
น้องมาพบกันพร้อมหน้าจึงให้จำกันได้

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่ออิเหนากลับมาถ้า โดยพาวิยะตามาด้วย พอรู้ว่าบุษบา
หายไประหว่างที่เสด็จไปโดยพลมัตว์ ตัดสินใจตามหานาง โดยปลอมตัว
เป็นโจรป่าท่องเที่ยวไปตามเมืองต่างๆ ส่วนวิยะตราปลอมตัวเป็น
ย่าหรั่งตามมาพบวิยะตราที่เมืองกาหลังแต่ก็จำกันไม่ได้ อิเหนา
และบุษบาพบกันหลายครั้งในเมืองกาหลังและที่อื่นๆ ก็ยังจำกัน
ไม่ได้

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ในตอนท้าย**บุษบาได้บวชชี** ประสันตาพี่เลี้ยงของอิเหนา ได้**ประดิษฐ์หนังใหญ่ขึ้น** และ**จัดแสดงโดยแต่งบทพากย์**ตามเรื่อง ความหลังของอิเหนาและบุษบา บุษบามาดูหนังใหญ่ฟังบทพากย์แล้วก็เข้าใจเรื่อง ทุกคนจำกันได้ เนื่องจากทุกคนอยู่พร้อมหน้ากันในเมืองกาหลัง คำสาปของปะตาระกาหลาจึงสิ้นสุดลง ต่อมาจึงจัดงานแต่งให้แก่คู่รักแต่ละคู่ เรื่องจบลงด้วยความสุข

อิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง

อิเหนา ตอนคีตกะหมังกุหนิง ตอนนี้เป็นศึกครั้งใหญ่ที่สุดในเรื่องอิเหนา แสดงให้เห็นความเก่งกล้าของอิเหนาในการสู้รบ เนื่องจากอิเหนากับท้าวกะหมังกุหนิงสู้กันได้อย่างทัดเทียม

ในอิเหนาตอนนี้จะให้เห็นการแสดงออกของอารมณ์ตัวละครอย่างเป็นธรรมชาติ คือ ความเศร้าโศกอย่างสุดอารมณ์ การทำหน้าที่เหนือเหตุผลส่วนตัว

ตัวละครในบทละครในเรื่องอิเหนา

- วงศ์อัสญแดหวา
- ระตูเมืองต่างๆ ได้แก่ เมืองล่าล่า เมืองกะหมังกุหนิง
เมืองหมั่นหยง
- ตำแหน่งพระมเหสี
- ตำแหน่งเสนาบดี
- ตำแหน่งพี่เลี้ยงพระราชโอรส

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

วงศ์อัญญาเดหวา

ปะตาระกาหลา

ทำวกุเรปัน

ทำวดาหา

ทำวกาหลัง

ทำวสิงห์ดสำหรับ

ประไหมสุหรี

ลิกู

ประไหมสุหรี

ประไหมสุหรี

ประไหมสุหรี

อิเหนา

กะหรีดตะปาดิ

บุษบา

สการะหนึ่งหรีด

สุหรานากง

วิยะดา

สิยะตรา

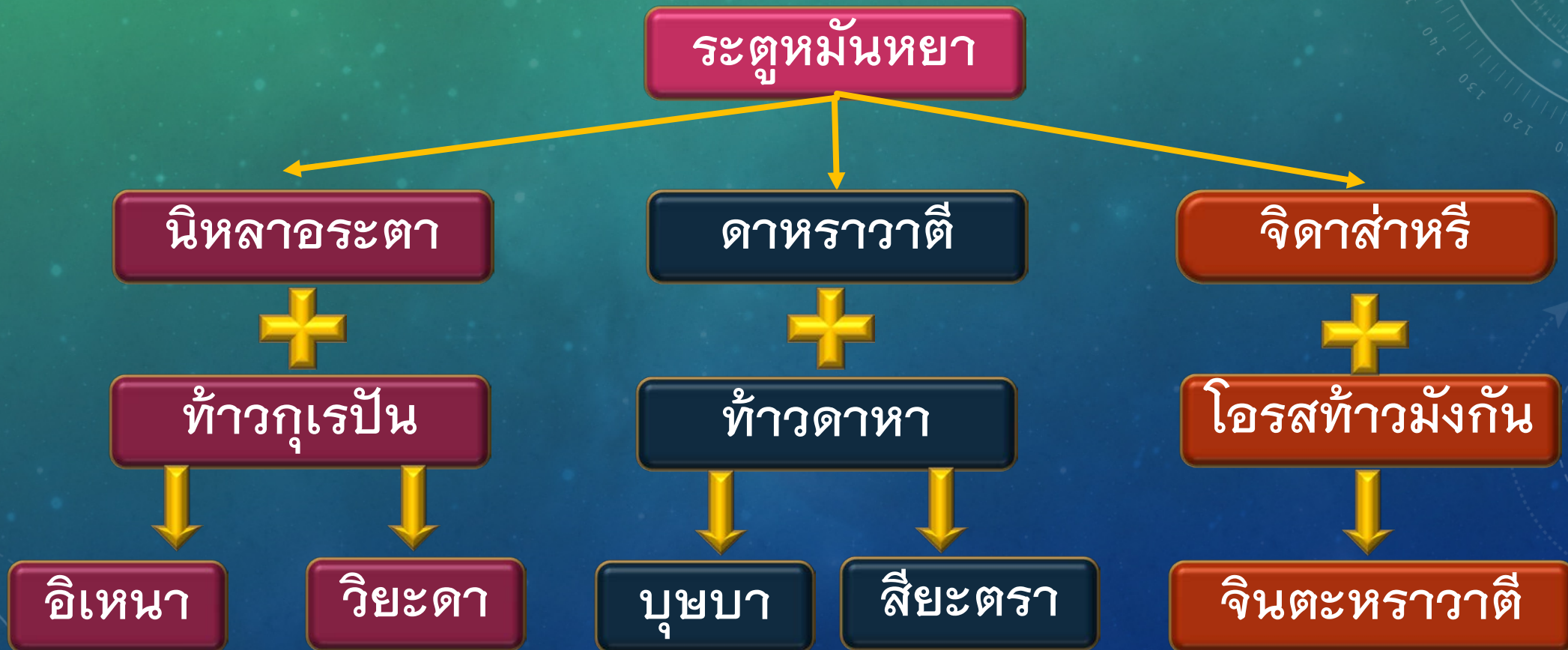
จินดาสำหรับ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

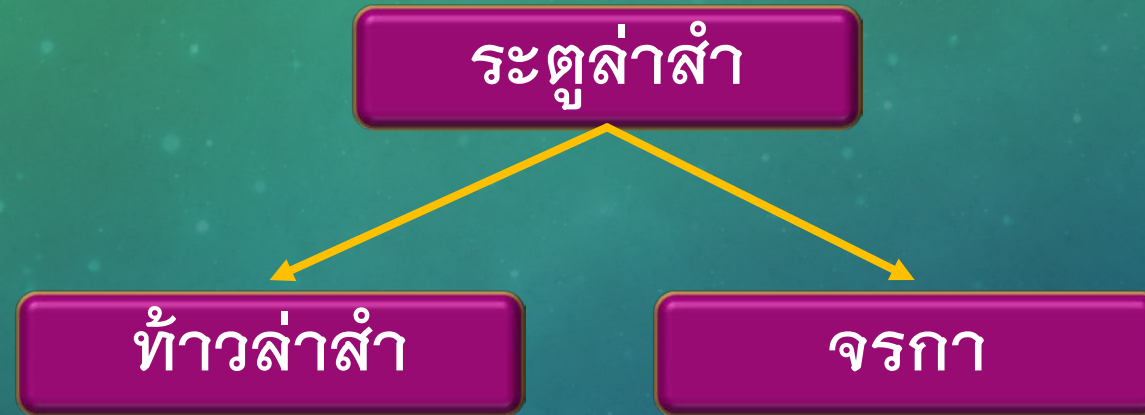
เมืองหมั่นหย่า

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมืองลำลำ

เมืองกะหมังกุหนิง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- ตำแหน่งพระมเหสี ๕ ตำแหน่ง เรียงตามลำดับศักดิ์

๑. ประไหมสุหรี

๒. มะเดหวี

๓. มะโต

๔. ลีญา

๕. เหมมาหลาหงี

- ตำแหน่งเสนาบดี ๔ ตำแหน่ง เรียงตามลำดับศักดิ์

๑. ปาเตะ (รับใช้ใกล้ชิดพระมหากษัตริย์)

๒. ตำมะหงง (แม่ทัพใหญ่)

๓. ตะหมั่ง (เสนาฝ่ายปกครอง)

๔. ยาสา (ระเบียบแบบแผน)

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- ตำแหน่งพี่เลี้ยงพระราชโอรส มี ๔ ตำแหน่ง ได้แก่
 ๑. ยะรุเดชะ
 ๒. ปุนตา
 ๓. กะระตาหลา
 ๔. ประสันตา

อิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง

- ทำวกะหมังกุหนิงปราศรัยกับระตูปาหยั่งและระตูประหมั่น

เมื่อนั้น

เสด็จเหนือแท่นรัตนมณี
จึงตรัสเรียกให้นั่งร่วมอาสน์
แล้วปราศรัยระตูปรรดามา
ซึ่งเราให้หามาทั้งนี้
ระตูปุณครอย่านอนใจ

ทำวกะหมังกุหนิงเรื่องศรี
ภูมิจึงเห็นสองอนุชา
สำราญราชฤทัยหรรษา
ยังปรีดาผาสุกหรือทุกข์ภัย
จะไปตีดาหากรุงใหญ่
ช่วยเราชิงชัยให้ทันการ

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

จึงสนองมธุรสพจมาน
จะตั้งหน้าอาสาออกชิงชัย
สู้ตายไม่เสียดายแก่ชีวัง

เมื่อนั้น

ฟังระตูตอบขอบที
จึงตรัสว่าท่านมาเหนือยนัก
ตรัสพลางทางชวนอนุชา

เหล่าระตูปรีดีเปรมเกษมศานต์
พระมีการสงครามแต่ละครั้ง
มิได้ย่อท้อถอยหลัง
กว่าจะสิ้นกำลังของข้านี้
ทำวกะหมังกุหนิงเรืองศรี
สมถวิลยินดีปรีดา
จงไปพักพลชั้นให้บรรณา
เข้ามหาปราสาทรุจี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ลดองค์ลงนั่งบนแท่นทอง
จึงตรัสเล่าความตามคดี
เมื่อนั้น
จึงทูลขัดทัดทานทันใด
อันสุริย์วงศ์เทวัญอัญญา
ทั้งโยธีก็ชำนาญการสงคราม
กรุงกษัตริย์ขอขึ้นก็นับร้อย
ตั้งหิ้งห้อยจะแข่งแสงอาทิตย์

กับด้วยพระองค์ทั้งสองศรี
จนใช้เสนีถือสารไป
สองกษัตริย์ฟังแจ้งแกล้งไข
เป็นโชนผ่านเกล้ามาเบาความ
เรื่องเดชเดชาชาตญาณ
ลีลนามในชวาระอาฤทธิ์
เราเป็นเมืองน้อยกระจิริด
เห็นผิดระบอบบูรณมา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ใช้จะไร้ธิดาทูกธานี
พระองค์จงดวรรตริกตรา
เมื่อนั้น

จึงบ้ายเบียงเลียงตอบพระน้องรัก
ด้วยบัดนี้บุตรีดาหา
เราจะยกพลไกรไปโรมรัน

มิงามแต่บุตรีทำวดาหา
ไพร่ฟ้าประชากรจะร้อนนั้ก
ทำวกะหมังกุหนิงมีศักดิ์

ใช้จะหักหาญวงศ์เทวัญ
จรกาให้มา**ตุนาหงัน**
ช่วงชิงนางนั้นกับจรกา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

เมื่อนางยังอยู่กับบิดา

แม้เกิดการสงครามช่วงชิง

จะบอกความไปสามเวียงชัย

ก็จะเป็นศึกกระหนาบหน้าหลัง

ถ้าเสียทีเพ็ญพลังล้ำล้ำร้าย

สองระตูลุลตอบพระเชษฐา

ที่ในดาหากรุงไกร

ทำวดาหาหรือจะนิ่งดูได้

กรีธาทัพใหญ่มามากมาย

เหลือกำลังโยธาทั้งหลาย

จะอุปยศอดอายุแก่จรรกา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

จึงตรัสตอบสองพระน้องยา

อันระเด่นมนตรีกูเรป็น

ไปอยู่เมืองหมันหยากว่าปีไป

แต่กาหลังสิงหัดสำหรับ

ฝ่ายเราเล่าก็สามพารา

ถึงทัพจรกาเล่าสำนั้น

จะหักโหมโจมตีให้แตกแตน

ทำวกะหมังกุหนิงนาถา

ซึ่งว่านี่เจ้าไม่เข้าใจ

ก็ขัดข้องเคืองกันเป็นข้อใหญ่

ที่ไหนจะยกพลมา

จะกลัวดีเป็นกระไรหนักหนา

เป็นใหญ่ในชวาแวนแคว้น

พี่ไม่พรั่นให้มาสักสิบแสน

พักเดียวก็จะเล่นเข้าป่าไป

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

เจ้าอย่าย่อท่าไม่พอที่
เอ็นดูนัดดาโคกาลัย
แม้นวิหยาสะก้ามอดม้วย
ไหนไหนในจะวายชีวา
ผิดก็ทำสงครามดูตามที
พี่ตั้งพฤษภาพนาวัน

แต่เพียงนี้ไม่พรั่นหวั่นไหว
ว่ามีได้อรไทจะมรณา
พี่จะตายด้วยโอรสา
ถึงเร็วถึงช้าก็เหมือนกัน
เคราะห์ดีก็จะได้ดั่งใฝ่ฝัน
จะฮาสิญเพราะลูกเหมือนนกสาวมา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น
จะเข้าซีกก็จะขัดพระอัชฌา
เมื่อนั้น
ชวนสองอนุชาธิบดี

สองกษัตริย์ฟังตรัสพระเชษฐา
ต่างก้มพักตราไม่พาที่
ทำวกะหมังกุหนิงเรื่องศรี
เข้าสู่ที่บรรทมสำราญ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- ทำวาดหาเสด็จออกมารับทูตกะหมังกุหนิง

เมื่อนั้น

ครั้นสุริย์ฉายบ่ายสามนาฬิกา
ทรงเครื่องประดับสรรพเสด็จ
ออกยังพระโรงคัลบรรจง
ยาสาบังคมบรมนาถ
จึงดำรัสตรัสสั่งไปทันที

พระองค์ทรงพิภพดาหาก
ก็ไสจรสงครามคาอองค์
แล้วเสด็จย่างเยื้องยุรหงส์
นั่งลงบนบัลลังก์รูจี
เบิกทูตถือราชสารศรี
ให้เสนินำแขกเมืองมา

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น
ออกไปพาสองทูตา
บัดนั้น
จึงให้อาลักษณ์พนักงาน
ในสารพระผู้ผ่านนครเศศ
ขอถวายประนมบังคมคัส
ไม่ควรเคืองเบื่องบาทบาทศรี
เต็มไปไล่ล้อมมฤคา

อำมาตย์รับสั่งใส่เกศา
เข้ามาประณตบทมาลัย
เสนีผู้ใหญ่ฝ่ายทหาร
รับราชสารมาอ่านพลัน
กะหมังกุหนิงนิเวศน์เขตชั้น
พระผู้วงศ์เทวีญคักดา
ด้วยข้าน้อยนี้มีโอรสา
ได้รูปพระธิดาในกลางไพร

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ชะรอยเป็นบุพเพนิวาสา
ความแสนเส่นหาอาลัย
หวังเป็นเกือกทองรองบาทา
จะขอพระบุตรมียศ
อันกรุงไกรโศศุรย์ทั้งสอง
ขอพำนักพักพิงพระเดชา
เมื่อนั้น
ฟังสารทราบอรรถแล้วตรัสไป

เทวาอารักษ์มาชักให้
แต่หลงไหลใฝ่ฝันรันทต
พระผู้วงศ์เทวาอันปรากฏ
ให้โอรสข้าน้อยดั่งจินดา
จะเป็นทองแผ่นเดียวไปวันหน้า
ไปกว่าชีวิตจะบรลลย
องค์ศรีปัตทราเป็นใหญ่
แก่เสนาในทั้งสองนั้น

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

อัน**อะ**หนะบุษบาบังอร
ได้ปลดปลงลงใจให้ป็น
ซึ่งจะรับของสู่ระตุนี
ฝูงคนทั้งแผ่นดินจะนิินทา
บัดนั้น

ทำวกะหมังกุหนิงภูวไนย
ถ้าแม่มียินยอมอนุญาต
เร่งระวังพระองค์ให้จงดี

ครึ่งก่อนจรกาตุนาหงัน
นัดกันจะแต่งการวิวาห์
เห็นผิดประเพณีหนักหนา
สิ่งของที่เอามาจงคืนไป
ทูตานุทูตแกลสงไข
สั่งให้ข้าทูลพระภูมิ
ให้พระราชธิดามารศรี
ตกแต่งบุรีให้มั่นคง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ประกาศิตสีหนาทอาจอง
ตรัสพลางอย่างเยื้องยุรยาตร
พนักงานปิดม่านทันใด

บัดนั้น

ออกจากพาราตานั้น

เมื่อนั้น

เผยสีหบัญชรแล้วบัญชา

พระผู้ผ่านไศศุรย์สูงส่ง
จะณรงค์สงครามก็ตามใจ
จากอาสน์แท่นทองมองใส
เสด็จเข้าข้างในฉับพลัน
ทูตานุทูตก็ผายผัน
พากันกลับไปมิได้ช้า
พระสุริย์วงศ์องค์ศรีปัทหรา
ตรัสสั่งเสนาธิบดี

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จงเร่งไปทูลเหตุพระเชษฐา
บอกระตุจรกาอย่าช้าที่

อีกองค์อนุชาทั้งสองศรี
ว่าไฟรีจะยกมาชิงชัย

- ทำวฤเรป็นมีราชสารถึงอิเหนาและระตุหมันหยยา

เมื่อนั้น

แจ้งว่าไฟรีมารอนราญ
ครันเสด็จส่งสองเสนา
ใบหนึ่งนั้นเร่งกองทัพ
ใบหนึ่งนั้นไปให้ระตุ
จงรีบไปให้ถึงพารา

พระปิ่นภพฤเรป็นราชฐาน
พระจึงให้แต่งสารหนังสือลับ
จงถือไปหมันหยยาสองฉบับ
กำชับอิเหนาให้ยกมา
ทำวผู้ผ่านเมืองหมันหยยา
แต่ในสิบห้าราตรี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

จึงนำสาราจรลี

เรียกหาบ่าวไพร่ได้พร้อมหน้า

นอกจากนครเศกกูเรปัน

เมื่อนั้น

ครั้นตะหมังเสนาทูลลาไป

แล้วตรัสแก่กะหัดตะปาตี

จะเปลี่ยวเปล่าเศร้าใจอนุชา

ตะหมังรับสั่งใส่เกศี

มาจากที่พระโรงชัยฉับพลัน

ตะหมังขึ้นขี่ม้าผายผัน

พากันเร่งรีบคลาไคล

องค์ท้าวกูเรปันเป็นใหญ่

พระ**ตริกไตร**ในคดีด้วยปรีชา

อันสงครามครั้งนี้เห็นหน้า

ไม่มีที่ปรึกษาหาหรือใคร

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เจ้าจงยกพลชั้นธไปบรรจบ
ชวนกันยกรีบเร็วไป

เมื่อนั้น

กัมเกล้าทูลสนองพระบัญชา

เมื่อนั้น

ครั้นรุ่งรางสุริยาก็คลาคไล

สมทบทัพอิเหนาให้จงได้
อย่าให้ทันปัจจามิตรตีดพารา
กะหัดตะปาตีโอรสา
จะถวายเป็นมงคลาพรงนี้
กะหัดตะปาตีศรีใส
เข้าในที่สนานสำราญองค์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

รดชำระมลทินอินทรีย์

ลู่บไล้เสาวคนธ์ธารทรง

ภูษายกพื้นดำอำไพ

เจียรบาดคาตรัดหน่วงเนา

ตาบทิศทับทรวงห่วงห้อย

ทองกรแก้วกิ่งพริ้งพราย

ทรงชฎามาลัยดอกไม้ทัด

เหน็บพระแสง **กั้นหย่นกัลเม็ด**

มูรธาวาริภิเษกสรอง

บรรจงสอดขับสนับเพลา

สอดใส่ฉลององค์ทรงวันเสาร์

ปั้นเหน่งเพชรเพริศเพราพรรณราย

สวมสร้อยสังวาลประสานสาย

ธำมรงค์เรือนรายพลอยเพชร

กรรเจียกจอนจาร์ **สตรีส์เต็ร็จ**

แล้วเสด็จขึ้นเฝ้าพระบิดา

ตัวอย่างเครื่องประดับ

อำมรงค์

กระบี่

ปิ่นท่อนงและ
เจียรบาต

ทับทรวง

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ก้มเกล้าเคารพอภิวาท
ยับยั้งคอยฟังพระวาจา
เมื่อนั้น
จึงอำนวยอวยพรสวัสดิ
อันเหล่าศัตรูหมู่ร้าย
อาณูภาพปราบไปทั่วทิศ
เมื่อนั้น
กราบถวายบังคมประนมกร

พระปิ่นภูวนาถนาถา
จะบัญชาให้ยกโยธี
องค์ท้าวกูเรป็นเรืองศรี
ให้เจ้ามีเดชาวราฤทธิ์
จงแพ้พ่ายอย่ารอดต่อดิต
ปัจจามิตรจงเกรงฤทธิ์รอน
กะหรั้ดตะปาตีชาญสมร
รับพรพระบิดาแล้วคลาไคล

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้นถึง **เกย** ชาติหน้าพระลาน
เสด็จทรงมิ่งมาอาษาไนย
รอนแรมมาในพนาเวศ
พระสั่งให้หยุดพลโยธา

พร้อมหมู่ทวยหาญน้อยใหญ่
ให้เคลื่อนพลไกรยาตรา
ถึงทางร่วมนครศรหันทยา
คอยท้าวพระเด่นมนตรี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่าง **เกย** สำหรับขึ้นม้าหรือขึ้นช้าง

ทางขึ้น

ด้านหน้า

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

- ท้าเมืองกาหลังยกมาสมทบ
บัดนั้น

ทั้งตะหมังมหาเสนาใน
จัดทหารอาสาได้ห้าหมื่น
ช้างม้าอาวุธครบครัน
ทั้งสองเสนีขึ้นขี่ม้า

ทนายเดินเคียงข้างกางลับทน
มาถึงทางร่วมริมดง
สองทัพสมทบโยธา

ตำมะหงงกาหลังกรุงใหญ่
เร่งเกณฑ์ทัพชัยฉับพลัน
แต่พื่นกำแหงแข็งขัน
ธงสำคัญคอยนำดำเนินพล
โยธาเยียดยัดอัดถนน
ยกพลออกจากพารา
พบสุหรานากงวงศา
ยกพร้อมมรรคามาพร้อมกัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่าง สัปทน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

ซึ่งถือสารไปเมืองดาหานั้น
ถึงกะหมังกุหนิงนครเศ
พอเวลาเฝ้าท้าวไท

จึงประณมก้มเกล้าเคารพ
เข้าไปได้ถวายสารา
ตรัสขาดว่าราชบุตรี
พระยกให้ได้กำหนดน้ดงาน

ทั้งสองทูตาคณขยัน
พากันรีบกลับมาฉับไว
มายังนิเวศน์วังใหญ่
ก็เข้าไปในพระโรงรจนา

ทูลพระองค์ทรงพิภพนาถา
ท้าวดาหาทราบสิ้นทุกประการ
จรกาธิบดีมาว่าชาน
ยังแต่จะแต่งการวิวาท์กัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

บรรดาของถวายนั้นไม่รับ
มิได้คิดเกรงองค์พระทรงธรรม
ข้าทูลความตามสั่งนอกสารา
จงเร่งตกแต่งพระนคร
จะชิงนางโฉมยงให้จงได้
ท้าวตรัสว่าตามแต่วิญญาณ์
เมื่อนั้น
ได้ฟังทั้งสองทูลทูล

ส่งกลับคืนมาทุกสิ่งสรรพ
บากบั่นสลัดตัดรอน
ว่ามีให้ธิดาดวงสมร
รับทัพภูธรจะยกมา
ใครมีชัยก็จะสมปรารถนา
พระราชางงทรบาทมุล
ท้าวกะหมังกุหนิงนเรนทร์สูร
ให้อาตุรเดือดใจดั่งไฟฟ้า

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จึงบัญชาตราสั่งด้วยขัดเคือง
เราอ่อนง้อขอไปในสารา
ถึงจรรยามากกล่าวนางไว้
จะโอภาปราศรัยเป็นไรมี
เราก็เรื่องฤทธาศักดาเดช
จำต้องมีมานะไม่ละวาง
แม้หนีได้สมคิดตั้งจิตปอง
จะสงครามตามตีติดพัน

ดูผู้เจ้าเมืองดาหา
แต่ว่าจะรับไว้ก็ไม่มี
ได้ยกให้เขาก่อนก็ควรที่
นี่สิตัดไม้ตรีให้ขาดทาง
อาณาจักรนครเศกกว้างขวาง
จะชิงนางบุษบาสาวันย์
ไม่คืนครองกรุงไกรโอศวรรษ
ไปกว่าชีวันจะบรรลัษ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

ข้าได้ยินตระหนกประจักษ์ใจ
ให้รีบไปแจ้งเหตุพระเชษฐา
อนุชากาหลังธิดี
เห็นกษัตริย์ทั้งสี่ธานีนั้น
เมื่อวันข้าออกจากเมืองมา

เมื่อนั้น

ได้ฟังกริ้วโกรธดังเพลิงกัลป์

สองทูตทูลแจ้งแถลงไข

ท้าวดาหารรัสใช้เสนี

กับพาราสิงห์ดสำหรับ

อีกบุรีระตุจรรกา

จะมาช่วยป้องกันกรุงดาหา

เสนาก็ไปพร้อมกัน

ท้าวกะหมังกุหนิงแข็งขัน

จึงกระชั้นสีหนาทประภาสไป

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ถึงว่ากษัตริย์ทั้งสี่กรุง
ก็ไม่มีใครรำคาบใจ
ว่าพลาทางมีพจนารถ
เร่งเกณฑ์พวกพลรณรงค์
เลือกสรรโยธีทั้งสี่หมู่
แต่กองร้อยรบพันไม่มีใคร
เอาวิหยาสะก่าเป็นกองหน้า
อันกองหลังรังพลมนตรี

จะมาช่วยรบพุ่งเป็นศึกใหญ่
จะหักให้เป็นภัสรมธุลีลง
สั่งอำมาตย์ตะหมั่งตำมะหงง
ที่สามารถอาจองในสงคราม
เคยทำลายค่ายคูขวากหนาม
ให้ครบสามสิบหมื่นพื้นตัวดี
ตรวจตราเตรียมกระบวนถ้วนถึ
ทั้งสองศรีอนุชาผู้ใจรักดี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จะเป็นจอมพลโยธา
ไม่เกรงวงศ์เทवासुरารักษ์
ครั้นเสร็จสั่งมหาเสนา
เราจะยกพลไกรไปต่อตี
บัดนั้น
รับรสพจนารถภูวไฉย
เทียบดูดวงชะตาพระทรงยศ
ทั้งชั้นโชคโยคยามยาตรา

หนุนทัพลูกยาเข้าโหมหัก
ให้ปรากฏยศศักดิ์เสียครั้งนี้
จึงถามขุนโหราทั้งสี่
พรุ่งนี้ดีร้ายประการใด
พระโหราราชครูผู้ใหญ่
คลี่ตำหรับขับไล่ไปมา
กับโอรสถึงฆาตชั้นษา
พระเคราะห์ขัดฤกษ์พาสารพัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

จึงทูลว่าถ้ายกวันพรุ่งนี้
งดอยู่อย่าเสด็จสักเจ็ดวัน
ขอพระองค์จงกำหนดงดยาตรา
อันการยุทธ์ยิ่งชิงชัย
เมื่อนั้น
ได้ฟังโหราพาที
เมื่อบัญชาการกำหนดทัพ
อายแก่ไฟรฟ้าเสนาใน

จะเสียชัยไฟรีเป็นแมนมั่น
ถ้าพันนั้นก็เห็นไม่เป็นไร
ฟังคำโหราหาฤกษ์ใหม่
หนักหน่วงน้ำพระทัยดูให้ดี
ทำวกะหมังกุหนิงเรื่องศรี
จึงมีพจนารถประภาษไป
แล้วจะกลับงดอยู่อย่างไรได้
จะว่ากลัวฤทธิไกรไฟริน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

จำจะไปต้านต่ออรอุทธี
เกียรติยศจะไว้ในธรณินทร์
ประการหนึ่งถ้าว่าชั่ววันไป
จะต้องหักหนักมือโยธา
สุดแท้แต่บุญกับกรรม
ตรัสพลางเสด็จคลาไคล

ถึงม้วยมิตมิให้ใครดูหมิ่น
จนสุดสิ้นดินแดนแผ่นดินฟ้า
ทัพใหญ่จะมาพร้อมยงดาหา
เห็นจะยากยิ่งกว่านี้ไป
จะฟังคำโหรานั่นหาไม่
เข้าไปไพชยนต์มนเทียรทอง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ครั้นหักคึกมีชัยได้บุรี

แล้วยกพลนิกรกองหน้า

ตีเมืองรายทางทั้งปวง

สิบวันต้นเดินในไพรพง

แลไปเห็นกำแพงพารา

จึงยับยั้งฟังองค์พระทรงยศ

กองทัพนับแสนแน่นนันต์

ฝ่ายวิหยาสะกำเรื่องศรี

ให้ตรวจเตรียมโยธิตู**กระทรวง**

ยาตราดำเนินนำทัพหลวง

เลยล่วงไปตามมรคา

ก็สิ้นดงตกทุ่งกรุงดาหา

ทั้งมหาปราสาทเรียงรัน

จะกำหนดให้ตั้งค่ายมั่น

พร้อมกันหยุดอยู่ที่ชายไพร

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

เร่งรีบรีพลสกลไกร

เห็นละหานธารน้ำไหลหลัง

จึงดำรัสตรัสสั่งเสนา

บัดนั้น

ออกมาเกณฑ์กันดังบัญชา

ทำค่ายหน้าค่ายหลังตั้งบรรจบ

ชักปีกกาซึ่งไปถึงกัน

ทำวกะหมังกุหนิงเป็นใหญ่

มาใกล้ทิวทุ่งธานี

ร่มไทรใบบังสุริย์ศรี

ให้ตั้งที่นาคนามตามตำรา

ตะหมั่งรับสั่งใส่เกศา

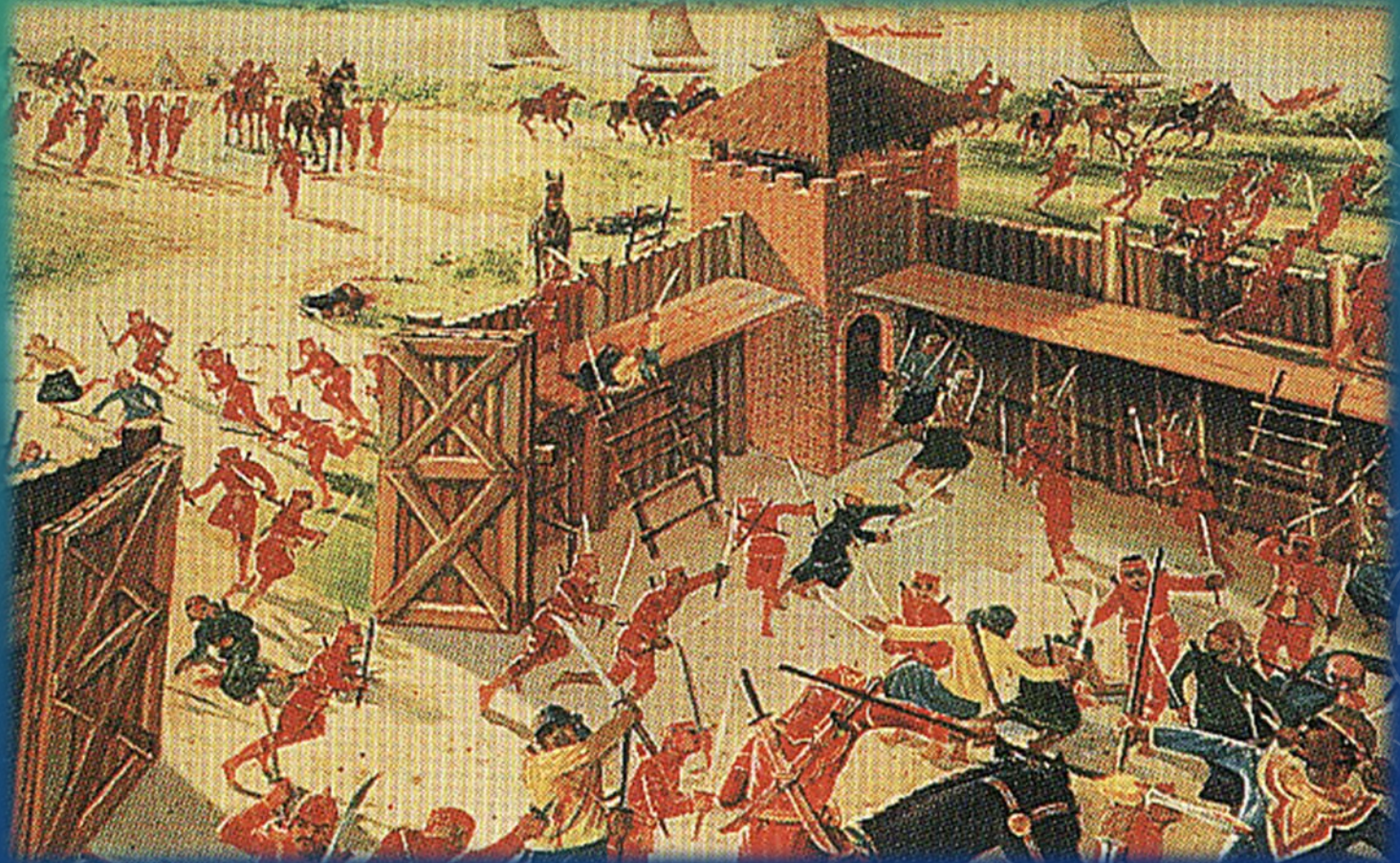
ให้โยธาถางที่นี้้น

ยกหอรบขึ้นปรับสับ**วิหลัน**

ผูกราวสามชั้นชั้นชะเนาะ

ตัวอย่าง การตั้งวิหลั่น

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

หว่างป้อมเป็นจังหวัดระยอง
พุนดินเต็มตามสนามเพลาะ
บ้างปลูกโรงรถคา

เสาตะลุงหลักแหล่งแปลงปิ่น
บ้างเร่งทำตำหนักน้อยใหญ่
ข้างนอกค่ายปักขวากดาษดา
บ้างจัดคนล่าของทุกกองเกณฑ์
คอยเส็ดสอดสอดแถมจับกุม

ใส่บังตา**งาแซง**มันเหมาะ
ไม้ไผ่เจาะรูปล้องเป็นช่องปิ่น
ทั้งที่ผูกข้างม้ามิให้ตื่น
ทั้งพื้นปราบเลียนเตียนตา
เพิงรายรอบในซ้ายขวา
ชักเชือกเข้าหาประจบมุม
ออกตระเวนนั่งทางวางหลุม
ชั้นในให้ประชุม**จตุรงค์**

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่าง เสาตะลุง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

เห็นตั้งค่ายเสร็จพลันมั่นคง
ตรัสเรียกลองราชอนุชา
พร้อมด้วยกิดาหยันเสนี

บัดนั้น

ออกสอดแนมอยู่นอกพารา
กระบวนทัพหน้าหลังมาตั้งลง
เสียงคนยิงธนูตัดไม้

ทำวกะหมังกุหนิงสูงส่ง
จึงชวนองค์โอรสธิดี
เสด็จจากกรธาเรืองศรี
จรลีขึ้นสุวรรณพลับพลา
กองร้อยคอยเหตุข้างดาหา
เห็นไฟรียกมาถึงชายไพร
ทิวธงซ้อนซับไม้นับได้
ราบไปทั้งป่าพนาลี

ภาษาไทยกับครูพี่ตีตี – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ต่างคนต่างเผ่นขึ้นหลังม้า
แล้วอ้อมออกนอกทุ่งทันที
ครั้นถึงจึงไปแจ้งกิจจา
เล่าความแต่ต้นจนปลายไป
บัดนั้น

ให้จดเอาถ้อยคำสำคัญ
กัมเกล้าฯ ประณตบทบงสุ์
ว่าไฟรีตีเมืองล่องมา

พลาจประมาณหมายตาตูถ้วนถึ
ขับควบพาชีเข้าเวียงชัย
แก่ปาเตะเสนาผู้ใหญ่
โดยได้เห็นสิ้นทุกสิ่งอัน
ปาเตะตกใจไหวหวั่น
แล้วผายผันเข้าพระโรงรจนา
ทูลพระองค์ทรงพิภพดาหา
รีพลโยธามากมาย

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ม้ารถคชกรรมครันครัน
บัดนี้มาตั้งยังเนินทราย
เมื่อนั้น

ได้ฟังปาตะทะทูลพลัน
อันศึกครั้งนี้ซึ่งมีมา
จึงเป็นเสี้ยนศัตรูหมู่มุ้ย
แกลิ่งจะให้เกิดการโกลาหล
เสียมเดชเพศพงศ์เทวา

ดังเสียงคลื่นในสมุทรไม่ขาดสาย
ที่ชายทุ่งกับป่าต่อกัน
องค์ศรีปัทหารรังสรรค์
พระทรงธรรมตรีทริกนิกใน
เพราะเขาขอบุขบาเราไม่ให้
น้อยใจด้วยอิเหนานัดดา
ร่อนรนไปทั่วทุกเส้นหญ้า
ศึกมาถึงราชธานี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

คิดพลา^๑งทางสั่งเส^๑นาใน
รักษ^๑ามันไว้^๑ในบุรี
อนึ^๑งจะคอยท่า^๑ม้าใช้
กับสองศรี^๑ราชอนุ^๑ชา
แม^๑นจะเค^๑องขัด^๑ต^๑รอน
แต่ผู้^๑เดียวจะ^๑เค^๑ียวสง^๑ครา^๑มไป

เร่งให้^๑เกณ^๑ท์คน^๑ขึ้น^๑หน้า^๑ที่
จะดู^๑ที่ข้า^๑ศึก^๑ซึ่ง^๑ยก^๑มา
ที่^๑ให้^๑ไป^๑แจ^๑ง^๑เหตุ^๑พระ^๑เช^๑ษฐ^๑า
ยัง^๑จะ^๑มา^๑ช่วย^๑หรือ^๑ป^๑ระ^๑การ^๑ใด
ทั้ง^๑สาม^๑พระ^๑น^๑คร^๑หา^๑ช่วย^๑ไม่
จะ^๑ยาก^๑เ^๑็น^๑เป็น^๑กระ^๑ไร^๑ก็^๑ตาม^๑ที่

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

มาจะกล่าวบทไป
กับเสนากาหลังบุรี
แรมร่อนนอนป่าสิบห้าวัน
ได้ข่าวปัจจามิตรติดพารา
ครึ่งถึงกึ่งกลางพระนคร
แล้วชวนตำมะหงงคลาไคล
เมื่อนั้น
เห็นสุหรานากงพระนั้ดดา

ถึงสุหรานากงเรื่องศรี
ยกพลมนตรีรีบมา
ก็ละถึงเขตชั้นทั้ดาดา
ก็เร่งยกโยธาเข้ากรุงไกร
จึงให้หยุดพลนิกรน้อยใหญ่
เข้าไปที่เฝ้าพระผ่านฟ้า
พระองค์ทรงพิภพดาทา
กับเสนากาหลังบุรี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จึงมีบัญชาปราศรัย
ให้ยกมาช่วยต่อตี
แต่การศึกครั้งนี้ไม่ควรเป็น
จะมีคู่ผู้ชายก็ไม่รัก
อันองค์พระบรมเชษฐา
เจ้ามาในทางพนาลัย
เมื่อนั้น
กัมเกล้าทูลสนองพระบัญชา

เราขอบใจอนุชาทั้งสองศรี
ก็เห็นชอบท่วงทีดีนัก
เกิดเขี้ยวเพราะลูกอัปลักษณ์
จึงหักให้สาสมใจ
เห็นจะให้ใครมาหรือหาไม่
ยังได้ข่าวบ้างหรือนัดดา
สุหรานากงวงศา
เข้ามาแจ้งข่าวที่กลางคั่น

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

พระปิ่นภพกูเรป็นธานี
ยกจากเวียงชัยได้หลายวัน
เมื่อนั้น

ฟังสุหรานากงนัตดา
อันกะหรัตตะปาตีจะมาช่วย
แต่อิเหนาเขาจะมาทำไม
พระเชษฐาให้สารไปก็ครั้ง
จนสลัดตัดการวิวาร์

ให้กะหรัตตีปาตีเป็นทัพขันธ์
บรรจบกันกับระเด่นมนตรีมา
พระองค์ทรงพิภพดาหา
จึงมีบัญชาว่าไป
เห็นจะจริงอยู่ด้วยไม่สงสัย
ผิดไปเจ้าอย่าเจรจา
เขายังไม่จากหมันยา
คึกคิตพาราก็เพราะใคร

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เห็นจะรักเมียจริงยิ่งกว่าญาติ
ถึงมาตรจะมาก็จำใจ

เราอย่าคอยเขาเลยนะหลานรัก
แต่ว่าวันนี้เจ้าเหนื่อขมา
เมื่อนั้น

ก้มเกล้าสนองพจมาน
จะขอเอาเมืองขึ้นบรรดามา
ยกออกโรมรันประจัญตี

ไหนจะคลาดจากเมืองหมันยาได้
ด้วยกลัวภัยพระราชบิดา
ก้มพักรบศึกไปดีกว่า
จงไปพักโยธาให้สำราญ
สุหรานากงใจหาญ
อันการสงครามครั้งนี้
กับโยธาสิงห์ดสำหรับ
ดูที่ฝีมือปัจจามิตร

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ถ้าเห็นคีย์นย่อท้อกำลัง
ขออาสาว่าจะสิ้นสุดฤทธิ์

จะโหมหักมิให้ตั้งต่อติด
ชีวิตอยู่ใต้บาทบงส์

- ตะหมังกุเรปันเผ่าถวายสารท้าวหมั้นหย่าและอิเหนา

บัดนั้น

ครั้นถึงหมั้นยานี

ขึ้นบนชานพักตำหนักนอก

จึงเข้าไปใกล้องค์พระทรงธรรม

ฝ่ายตะหมังกุเรปันกรุงศรี

ก็ตรงไปยังที่**ประเสบัน**

พอเห็นเสด็จออกกิดาหยัน

อภิวันท์แล้วถวายสารา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

คลี่สารสมเด็จพระบิดา
ในลักษณะนั้นว่าปัจฉามิตร
จงเร่งรีบรีพลสกลไกร
ถึงไม่เลียงบุษบาเห็นว่าชั่ว
อันองค์ท้าวดาหาริบดี
มาตรแมนเสียดเมืองดาหา
ซึ่งเกิดศึกสาเหตุเภทภัย

พระโสมยวงศ์อัญญาเดหาวา
พลาทอดทัศนาทันใด
มาตั้งติดดาหากรุงใหญ่
ไปช่วยชิงชัยให้ทันที
แต่เขารู้อยู่ว่าตัวนั้นเป็นพี่
นั้นมิใช่อาหรือว่าไร
จะพลอยอายขายหน้าหรือหาไม่
ก็เพราะใครทำความไว้งามพักตร์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้งหนึ่งก็ให้เสียวาจา
ครั้งนี้เร่งคิดดูจงหนัก
แม้หมียกพลไกรไปช่วย
อย่าดูทั้งเปลวอัคคี

ครั้นอ่านสารเสร็จสิ้นพระทรงฤทธิ์
บุษบาจักงามสักเพียงไร
หลงรักรูปนางแต่อย่างนั้น
แม้งามเหมือนจินตะหราชาติ

อายุชาวดาหาอาณาจักร
จะซ้ำให้เสียศักดิ์ก็ตามที
ถึงเรามัวยก็อย่ามาดูผี
แต่วันนี้ขาดกันจนบรรลัย
ถอนฤทัยให้คิดสงสัย
จึงต้องใจระตุทุกบุรี
จะพากันมามัวยไม่พอที
ถึงจะเสียชีวิก็ควรนัก

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

แล้วตรัสแก่ตะหมังเสนา
มิให้เสียววงศาสุรารักษ์
บัดนั้น

ทูลว่าข้านักฎวไนย
เชิญเสด็จคลาไคลไปก่อน
อันข้าศึกยกมาต่อตี
เมื่อนั้น

สุดที่จะบิดเบือนเลื่อนวันไป

เราจะยกโยธาไปโหมหัก
งดสักเจ็ดวันจะยกไป
ตะหมังบังคมประณมไหว้
เกลือกไปไม่ทันจะเสียที
แล้วจึงค่อยผันผ่อนมากรุงศรี
ปานนี้จะประชิดติดกรุงไกร
พระสุริย์วงศ์เทวอัชฌาสัย
ด้วยเกรงในบิตุเรศตัดมา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ความกลัวความรักสลักทรวง
แต่เรรวนหวนวนึกตรึกตรา
จึงดำรัสตรัสสั่งตำมะหงง
ม้ารถคชสารชาญชัย
เลือกสรรโยธาจงสามารถ
แต่ป็นตึงก็ถึงทันควัน
เราจะตัดศึกใหญ่ให้ย่อหย่น
แม่นไพร่หนีมือกลางแปลง

ให้เป็นห่วงหนหลังกังวลหน้า
พระราชาสะท่อนถอนใจ
เร่งเตรียมจตุรงค์ทัพใหญ่
รีบรัดจัดไว้ให้ครบครัน
ที่อยู่คงองอาจแข็งขัน
เข้าโรมรุกบุกบันฟันแทง
ด้วยกำลังรีพลเข้มแข็ง
เห็นหักได้ไม่แคลงวิญญาน์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ฤกษ์รุ่งพรุ่งนี้จะยกไป
สั่งเสร็จเสด็จทรงอาชา
ครั้นถึงนิเวศน์วังใน
ยุรยาตราดากรจรจรล
บัดนั้น
จึงรีบไปหาเสนาใน
บัดนั้น
ได้แจ้งแห่งตะหมังเสนี

ซึ่งช่วยช่วยกรุงดาหา
ไปเฝ้าท้าวหมันหยาดับพลัน
ลงจากมโนมัยผายผัน
เข้าพระโรงสุวรรณทนต์
ตะหมังกูเรป็นกรุงใหญ่
แกล้งไขข้อความตามคดี
อำมาตย์หมันหยากรุงศรี
ก็พาไปในที่พระโรงคัล

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

กัมเกล้าประณตบทมาลย์
ทูลเบิกตะหมังเสนานั้น
บัดนั้น
นบนิ้วบังคมคัลวันทา
เมื่อนั้น
รับสารมาจากเสนี
ในลักษณะอักษรสารา
มีราชธิดาใจ

พระผู้ผ่านเวียงชัยไอศวรรย์
ว่าพระปิ่นกุเรป็นใช้มา
ตะหมังผู้มียศถา
ทูลถวายสาราพระภูมี
ระตุหมันหยากรุงศรี
แล้วคลี้ออกอ่านทันใด
ว่าระตุหมันหย่าเป็นผู้ใหญ่
แกลิ่งให้แต่งตัวไว้ยั่วชาย

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จนลูกเราร้างคู่ตุนาหงัน
จะให้ชิงผ้าเขาเอาเด็ดตาย
บัดนี้คือกระชิตติดดาหา
เสียการงานวิวาท์จลาจล
การสงครามครั้งนี้มิไปช่วย
จะตัดวงศ์ตัดญาติให้ขาดไป
ทรงอ่านสารเสร็จสิ้นเรื่อง
จึงยื่นสารให้ระเด่นมนตรี

ไปหลงรักผูกพันมั่นหมาย
ช่างไม่อายไพร่ฟ้าประชาชน
กิจจาลือแจ้งทุกแห่งหน
ต่างคนต่างข้องหมองใจ
ยังเห็นชอบอยู่ด้วยหรือไฉน
ก็ตามแต่หน้าใจจะเห็นดี
กลัวจะเคืองขุนข้องหมองศรี
แล้วมีพจนารถวาจา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เห็นงามอยู่แล้วหรือหลานรัก
มาพลอยได้ความผิตด้วยนัตดา
แม้นมียกพลขันธ์ไปพันตุ
อย่าหน่วงหนักชักช้าเร่งคลาไคล
อันระเด่นดาหยนวนงศา
สมทบทัพระเด่นมนตรี
เมื่อนั้น
รับสั่งแล้วบังคมลา

เจ้าหาญหักไม่ฟังคำซ้ำ
เมื่อกระนี้จะว่าประการใด
หาให้อยู่กับจินตะหราไม่
รีบไปให้ทันท่วงที
จงคุมพลหมั่นหยากรุงศรี
ได้ฤกษ์รุ่งรุ่มนี้จงยาตรา
พระโฉมยงวงศ์อัสญแดหว่า
ไปปราสาทจินตะหราวาตี

ภาษาไทยกับครูพี่ที่ดีที่สุด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้นถึงแทนสุวรรณบรรจง
ทอดถอนฤทัยพลาทางพาที
บัดนี้ตะหมังเสนา
เป็นเหตุด้วยดาหาเวียงชัย
ให้พี่กรีธาทัพขันธ์
จะรีบยกพลมนตรี
อยู่จงดีเถิดพี่จะล่าน้อง
เสร็จศึกวันไรจะไคลคลา

นั่งแนบองค์นางโฉมศรี
ภูมิแจ้งความแก่ทราวม้วย
ถือสารพระบิดามาให้
เกิดการศึกใหญ่ไพรี
ไปช่วยป้องกันกรุงศรี
พรุ่งนี้ให้ทันพระบัญชา
อย่าหม่นหมองเศร้าสร้อยละห้อยหา
กลับมาสู่สมภิมภิมรัก

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ฟังตรัสชัดแค้นฤทัยนัก

แล้วตอบถ้อยน้อยหรือพระทรงฤทธิ์

ล้วนกล่าวแกลิ่งแสรังเสเล่ห์หลม

พระจะไปดาหาปราบข้าศึก

ด้วยสงครามในจิตติดพัน

ไหนพระผ่านฟ้าสัญญาน้อง

ไม่นิราศแรมร้างห่างไกล

จินตะทราวาตีมีศักดิ์

สะบัดพัทตร์ผินหลังไม่บังคม

ช่างประติษฐ์คิดความพองามสม

คดคมแยบคายหลายชั้น

หรือรำลึกถึงคู่ตุนาหงัน

จึงบิดผันพจนานาไม่อาลัย

จะปกป้องครองความพิสมัย

จนบรรลัยมอดม้วยไปด้วยกัน

ภาษาไทยกับครูพี่ตี๋ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จะจำจากโฉมฉายเยาวเรศ
ข้อความงามแคลงกินเหนงนัก
สมเด็จพระบิดาให้หาพี่
ถึงสองครั้งพี่เข้ารับสั่งไว้
บัดนี้เกิดศึกก็สุดคิด
สารามีมาเป็นพยาน
 เมื่อนั้น
ค้อนให้ไม้แลดูสารา

เพราะเกรงเดชบิตุรงค์ทรงศักดิ์
ด้วยเจ้าไม้ประจักษ์ที่จริงใจ
ใช้แต่ครั้งนี้นั้นหาไม้
ยังมีได้บอกเจ้าให้แจ้งการ
จนจิตที่จะขัดพระบรรหาร
พระยี่นสารให้นางทัศนาศ
โฉมยงองค์ระเด่นจินตะหรา
กัลยาคั่งแค้นแน่นใจ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

แล้วว่าอนิจจาความรัก
ตั้งแต่จะเขี้ยวเป็นเกลียวไป
สตรีใดในพิภพจบนแดน
ด้วยไฟรักให้เกินพักตรา
ไฉว์าน่าเสียดายตัวนั้ก
จะออกซื้อลือชั่วไปทั่วทิศ
เสียแรงหวังฝิ่งฝากชีวี
หมายบ่าเหนื้จจะเสด็จรีบไป

พื้่งประจักษ์ดังสายน้ำไหล
ที่ไหนเลยจะไหลกลับมา
ไม่มีใครได้แค้นเหมือนอกข้า
จะมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิตย์
เพราะเชื่อลื้้นหลงรักจึงซ้ำจิต
เมื่อพลั้งคิดผิดแล้วจะโทษใคร
พระจะมีเมตตาก็หาไม่
พอรู้เท่าเข้าใจในทำนอง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ด้วยระเด่นบุษบาโฉมตรู
ไม่ต่ำศักดิ์รูปชั่วเหมือนตัวน้อง
ไอ้แต่นี้สืบไปภายหน้า
เขาจะค่อนนินทาทุกสิ่งอัน
เมื่อนั้น

ปลอบนางพลาางเข็ดชลนา
จงสร้างสินกินแห่งแคลงใจ
พี่สลดตัดใจไม่ไยดี

ควรคู่ภิรมย์สมสอง
ทั้งพวกพ้องสุริย์วงศ์พงศ์พันธุ์
จะอายุชาวตาหาเป็นแม่มั่น
นางรำพรรณว่าพลาางทางโคกกา
พระสุริย์วงศ์เทวัญอสังญา
ดวงยิหวาอย่าทรงโคก
ที่ในบุษบามาரசรี
มิได้มีปรารธนาอาลัย

ภาษาไทยกับครูพี่ที่ดีที่สุด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

จรรยาจึงได้มาว่าขาน
พอกะหมังกุหนิงรู้ไป
ครั้นขอนางมิได้ตั้งใจ
เพราะแหนหวงช่วงชิงวนิดา
อันลือข่าวบุษบาวางามนัก
นี่จำเป็นจึงจำจากไป
แม้เสียดาหากก็เสียดวงค์
เจ้ากับพี่ก็จะมีแต่นินทา

กำหนดนัดทำงานการใหญ่
ก็ซ้ำให้มากกลัวกลัว
จึงเกิดการณรงค์ในดาหา
ใช้ว่านางเปล่าอยู่เมื่อไร
จะดีกว่าน้องรักนั้นหาไม่
เพราะกลัวภัยพระราชบิดา
อัปยศถึงองค์อัสัญญา
แก้วตาจงดำริตริตรอง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ถึงไปก็ไม่อยู่นาน
พระจุมพิตชิดเชยปรางทอง
เมื่อนั้น

ได้เห็นสารทราบความตามสำเนา ค่อยบรรเทาเบาทุกข์แคลงใจ
จึงเคลื่อนองค์ลงจากพระเพลาพลาง น้องนางบังคมทูลถลึงไข
ซึ่งพระจะเสด็จไปชิงชัย ก็ตามใจไม่ขัด**อัธยา**
แม้สำเร็จราชการงานศึก แล้วรำลึกอย่าลืมหมั้นหย่า
จงเร่งรีบยกทัพกลับมา น้องจะนับวัน**ท่า**ภูวไฉย

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

รับขวัญกัลยาแล้วว่าไป
เป็นเวลากรรมจําจาก
กับนางสะการะวาตี
นางไกลบิตุราชมาตุรงค์
ถ้าพลังผิดสิ่งใดได้เมตตา
ว่าพลาทางเปลื้องสังวาลทรง
เจ้าจงเอาเครื่องประดับนี้

พระทรงโฉมประโลมพิสมัย
พี่จะลืมลืมใจโยมิ
ขอฝากมาหยารัศมี
ด้วยทรามวัยไร่ที่พึงพา
โฉมยงอย่าเคียดซึ่งหึงสา
อย่าถือโทษโกรธาเทวี
ให้องค์จินตะหรามารศรี
ไว้ดูต่างพักตร์พี่จะขอลา

- อิเหนาเฝ้าระตูหมั่นหยงและถวายเป็นมงคลา

เมื่อนั้น

ทั้งประโหมสุหรีศรีโสภา

ต่างองค์อำนาจอวยชัย

อันเหล่า **อาสาตย์** ตัศกร

เมื่อนั้น

รับพรภูวไนยด้วยใจรักดี

ระตูผู้ผ่านหมั่นหยง

ฟังราชนัดดาภิเษก

เจ้าไปเป็นสุขสมเษก

จงพ่ายแพ้ฤทธิรอนพระหลานรัก

ระเด่นมนตรีมีศักดิ์

บังคมลามาทำหนักประเสบัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

– อิเหนากวีธาทัพไปกรุงดาหา

ขึ้นเกย**กิริณี**ที่ประทับ

พร้อมหมู่อำมาตย์มาตยา

พอได้ศุภฤกษ์ก็ลั่นฆ้อง

บุโรहित**ฟันไม้ข่มนาม**

ทัพหน้าทัพหลวงทัพหลัง

ทหารโบกธงทองกระบี่ครุฑ

ชีพ่อก็เบิก**ไชยสงคราม**

ให้สนั่นลั่นฆ้องขึ้นสามลา

ผันพักตร์สู่พายัพทิศา

โหราธิบดีชี้พราหมณ์

ประโคมคึกกึกกองทัพองสนาม

ทำตามตำราพิชัยยุทธ์

พร้อมพร้อมตั้งให้**อึ้งอุตม์**

ฝรั่งจุดปืนใหญ่ให้สัญญา

โอมอ่านอาคมคาถา

คล้ายเคลื่อนโยธาทุกหมวดกอง

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้นออกมานอกนคร
เหลียงหลังตั้งตาดูเวียงชัย
ไฉ่ว่าเจ้าดวงยิหว่าพี
ใครจะปลอบโฉมงามสามสุดา
สงสารน้ำคำที่พร่ำสั่ง
ครวญพลาถกำสรระทดกาย
จึงซักมานทองทั้งสี่ทิศ
ลมหวนอวลกลินสูมาลี

พระทรงเดชเศร้ายสร้อยละห้อยให้
หฤทัยห้วนห้วนถึงกัลยา
ปานนี้จะคร่ำครวญหวนหา
แต่พอพาใจเศร้ายบรรเทาคลาย
คิดถึงความหลังแล้วใจหาย
แล้วคิดอายพวกพลมนตรี
ดังจะปิดบังแสงพระสุริย์ศรี
เหมือนนกลินผ้ายาหยีซึ่งเปลี่ยนมา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

แว่วเสียงสำเนียง**บุหร่ง**ร้อง
พระแยมเยียมม่านทองทัศนาศ
เอนองค์ลงอิงพิงเขนย
รสรักร้อนรนพันกำลั้ง
บัดนั้น
ชี้ข้างพระที่นั่งมาข้างซ้าย
จึงเสแสร้งแกล้งกล่าววาราจา
แต่เห็นมามากมายหลายตำบล

ว่าเสียงสามน้อมน้องเส่นหา
เห็นแต่ป่าพุ่มไม้ใบบัง
กรเกยก่ายพักตร์ถวิลหวัง
ชลนัยน์ไหลหลังลงพรั่งพราย
ประสันตาพี่เลี้ยงพระโฉมฉาย
เห็นพระไม้สบายคล้ายทุกข์ทน
ปานนี้สนุกกว่าทุกแห่งหน
ก็ยังไม่ชอบกลเหมือนปานนี้

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

แม้ไม่มีราชการงานเดือน
น้ำท่าทาง่ายสบายดี
ถ้าเลิกทัพกลับมาหมั้นหย่า
ให้พระพาสามสมรอรไท
 เมื่อนั้น
นั่งฟังประสันตาอยู่ช้านาน
จึงลุกขึ้นตรัสถามทันที
ตรัสพลางทางทอดทัศนา

คงจะมาปลุกเรื่อนอยู่ที่นี่
สารพัดจะมีไม่ยากใจ
จะจำป่าไว้ทูลแกล้งไซ
มาประพาสพรรณไม้ให้สำราญ
พระสุริย์วงศ์เทวาคักดาหาญ
ค้อยคล้ายร้อนรำคาญวิญญูณณ์
ปานนี้หรือสนุกหนักหนา
ไไหนนี้บอกมาอย่าลวงกัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

ทำตกใจทูลองค์พระทรงธรรม
ด้วยข้างบาทอย่างทีสะเทิน

เขาวาดงหน้าก็ยังมี

เมื่อนั้น

ยิ้มพลาทางตอบประสันตา
ครั้นชักใช้ไล่หาความจริง
ชอบผลักให้พลัดตกลงไป

ประสันตาแสนกลคนขยัน
ข้าสำคัญมั่นคงอยู่ดังนี้

เดินเกินตำบลมาพื้นที่

จึงจะชี้ทูลเชิญให้ทัศนา

พระโฉมยงวงศ์อัญญาเดหาวา

ปดเล่นต่อหน้าไม่อายใจ

ยังกลอกกลิ้งกลับลวงไปใหม่

คนอะไรเช่นนี้ก็ยังมี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ว่าพลา ^ว งทาง ^ว ชมคณ ^ว านก	โผน ^ว ผก ^ว จับ ^ว ไม้ ^ว อึ่ง ^ว มี
เบ ^ว ญจ ^ว รรณ ^ว จับ ^ว วัลย์ ^ว ชาลี	เหม ^ว ือน ^ว วัน ^ว พี ^ว ไกล ^ว สาม ^ว สุ ^ว ดามา
นาง ^ว นวล ^ว จับ ^ว นาง ^ว นวล ^ว นอน	เหม ^ว ือน ^ว พี ^ว แน ^ว บ ^ว นวล ^ว สม ^ว ร ^ว จิน ^ว ตะ ^ว ห ^ว รา
จาก ^ว พร ^ว าก ^ว จับ ^ว จาก ^ว จำ ^ว น ^ว ร ^ว ร ^ว จา	เหม ^ว ือน ^ว จาก ^ว นาง ^ว สะ ^ว กา ^ว ระ ^ว วา ^ว ตี
แขก ^ว เต ^ว ้า ^ว จับ ^ว เต ^ว ้า ^ว ร้าง ^ว ร็อง	เหม ^ว ือน ^ว ร้าง ^ว ห้อง ^ว มา ^ว ห ^ว ยา ^ว รั ^ว ศ ^ว มี
นก ^ว แก้ว ^ว จับ ^ว แก้ว ^ว พา ^ว ที	เหม ^ว ือน ^ว แก้ว ^ว พี ^ว ทั้ง ^ว สาม ^ว สั่ง ^ว คว ^ว าม ^ว มา
ตระ ^ว เวน ^ว ไฟ ^ว ร็อง ^ว ร็อง ^ว ตระ ^ว เวน ^ว ไฟ ^ว ร	เหม ^ว ือน ^ว เว ^ว ร ^ว ใด ^ว ให้ ^ว นิ ^ว รา ^ว ศ ^ว เส ^ว น ^ว หา
เต ^ว ้า ^ว โม ^ว ง ^ว จับ ^ว โม ^ว ง ^ว อยู่ ^ว เอ ^ว กา	เหม ^ว ือน ^ว พี ^ว นับ ^ว โม ^ว ง ^ว มา ^ว ที่ ^ว ไกล ^ว นาง

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกเบญจวรรณ

เถาวัลย์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกนางนวล

ต้นกระพี้นางนวล

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกเป็ดจากพราวก

ต้นจาก

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกแขกเต้า

ต้นเต่าร้าง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกแก้ว

ต้นแก้ว

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อดดี – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกตระเวนไพร

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกเค้าโมง

ต้นโมง(ชะมวง)

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

คับแคจับ**แค**สั้นโดยเดี่ยว เหมือนเปล่าเปลี่ยว**คับ**ใจใน**ไฟ**ร**กว้าง**
ชมวิหคนกไม้ไปตามทาง คะนิ่งนางพลางริบโยธิ
แรมร้อนผ่อนพักมาหลายวัน ถึงทางร่วมกุเรปนกรุงศรี
พบทัพกะหรัดตะปาตี ภูมิให้หยุดโยธา
เมื่อนั้น กะหรัดตะปาตีเชษฐา
เห็นระเดนมนตรีก็ปรีดา จึงเสด็จมาหาทันใต
แล้วทูลว่าสมเด็จพระบิตร ให้ข้าคุมนิกรน้อยใหญ
มาบรรจบทัพพระองค์ไป ช่วยพิชัยดาหาธานี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างนกและพืชที่นำมาเปรียบเทียบกัน

นกเป็ดคับแค

ต้นแคน้ำ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

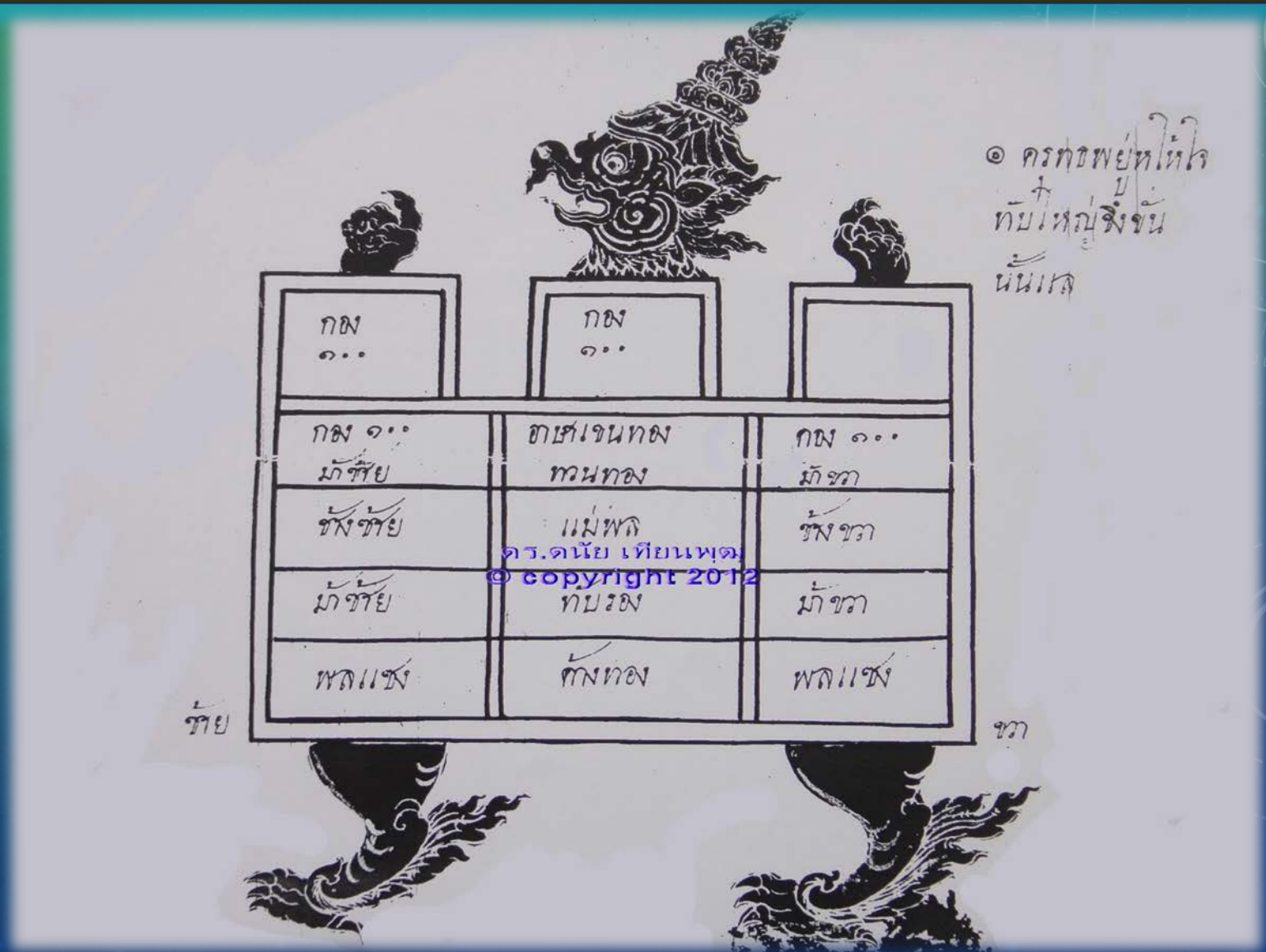
หลายวันแล้วแต่มาคอยท่า
ข่าวดีกว่าประชิดติดบุรี
เมื่อนั้น
ข้าก็เร่งรีบร้อนไม่นอนใจ
ว่าแล้วสองกษัตริย์ก็จัดทัพ
เข้ากระบวนสมทบบรรจบกัน
ครั้นถึงเนินทรายชายทุ่ง
จึงให้หยุดกองทัพตั้งพลับพลา

ยับยั้งโยธาอยู่ที่นี้
มาจะจรลีรีบไป
ระเด่นมนตรีเฉลยไข
แต่ทางไกลอ้อมกว่ากูเร่ปั่น
พร้อมสรรพ**พหลพลขันธ์**
แล้วยกจากที่นั่นรีบมา
แวนแคว้นแดนกรุงดาหา
ที่ต้อง**นามครุฑา**เกรียงไกร

ตัวอย่าง

การจัดทำพตามนามครูตา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

แล้วบัญชาใช้ตำมะหงง
ทูลศรีปัทมราเรื่องชัย
บัดนั้น

ก้มเกล้ากราบถวายบังคมลา
ครั้นถึงจึงแจ้งคดี

บัดนี้องค์อิเหนากุเรปัน

สองทัพกับกะหรัดตะปาตี

จงพาเราเข้าเฝ้าพระผ่านฟ้า

ท่านจงรีบเข้าไปกรุงใหญ่

แก้ไขอย่าให้เคืองบาทา

ตำมะหงงรับสั่งใส่เกศา

มาขึ้นม้าควบขับไปฉับพลัน

แก่ยาสาเสนีคนขยัน

กรีธาทัพชั้นธยกมา

มาช่วยบุรีดาหา

จะกราบทูลกิจจาให้แจ้งการ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

จึงพากันเข้าไปมิตันนาน

นบนิ้วประณมบังคมคัล

บัดนี้ระเด่นมนตรี

รู้พลมากมายหลายแสน

ใช้ให้ตำมะหงงเสนา

เมื่อนั้น

แจ้งว่าอิเหนาสूरีย์วงศ์

ยาสาปรีดีเปรมเกษมศานต์

ยังสถานทองพระโรงรูจี

กราบทูลทรงธรรมถ้วนถึ

กับกะหัดตะปาตียกมา

ตั้งอยู่ปลายแดนกรุงดาหา

เข้ามาเฝ้าเบื้องบาทบงส์

พระปิ่นปักนัคเรศสูงส่ง

มาช่วยรณรงค์ราวี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

มีความเกษมสันต์สรรษา
ด้วยนัตดาเรื่องอิทธิฤทธิ์
พระเปรมปรีดีดีใจอยู่ในพักตร์
จึงเยื้องเอื้องโอบอุ้มอภิปราย
ตามะหงงไปบอกให้ถ้วนถี่
เชิญให้เข้ามาในพารา
บัดนั้น
จึงสนองมธุรสพจมาน

ดังได้ผ่านเมืองฟ้าราศี
เห็นว่าบุรีไม่อันตราย
มิให้ประจักษ์คนทั้งหลาย
ซึ่งหลานชายเราอุตส่าห์มา
ว่ากูนี้ขอบใจนักหนา
จะได้พักโยธาให้สำราญ
ตามะหงงได้ฟังพระบรรหาร
พระหลานรักถวายบังคมมา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ให้ข้าทูลองค์พระทรงฤทธิ
จะขอทำการสนองพระบาท
เมื่อนั้น

ได้ฟังตำมะหงงเสนี
จึงผันพระพักตร์มาบัญชา
บัดนี้อิเหนาชาญชัย
กับกะหรัตตะปาตีพีนานัน
เจ้าจะอยู่ทำการในพารา

ด้วยโทษผิดติดพันอยู่หนักหนา
เสร็จแล้วจึงจะมาอัญชลี
พระผู้ผ่านดาหากรุงศรี
มิได้มีพจมานประการใด
แก่สุหรานางกงศรีใส
กรีธาทัพใหญ่ยกมา
แมนมั่นเหมือนคำของเจ้าว่า
หรือจะช่วยเชษฐาราวี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ได้ฟังผ่านฟ้าพาทิ

แต่มาอยู่ดาหากก็ช้านาน

ขอกราบบาทภูวนาถบังคมลา

ทูลพลาทางถวายเป็นอัญชลี

ออกมาที่อยู่ภูวไฉน

ครั้นเสร็จเสด็จทรงอาษา

ยกจากพระนครจรจรล

สุหรานากงเรื่องศรี

อัญชลีแล้วสนองพระบัญชา

ยังมีได้ทำการอาสา

ออกไปช่วงเขษฐาซึ่งชัย

ลาศรีปัททราเป็นใหญ่

ตรวจเตรียมทัพชัยฉับพลัน

พร้อมพี่เลี้ยงเสนาบิดาหยัน

ตามะหงงกูเร่ป็นก็ตามมา

ภาษาไทยกับครูพี่ที่ดีที่สุด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้นถึงจึงหยุดจตุรงค์
ถ้อยที่มีใจปรีดา
แล้วแถลงแจ้งเหตุบรรยาย
วันเมื่อน้องมาถึงธานี
ดูที่ท้าวตรัสเห็นขัดเคือง
เมียมเขาเขารักดังแก้วตา
แต่พระเชษฐาให้หาตัว
เกิดณรงค์สงครามก็เพราะใคร

เสด็จไปเฝ้าองค์พระเชษฐา
ตรัสสั่งสนทนาพาที
แต่ต้นจนปลายถ้วนถึ
ได้ทูลว่าพระพี่จะยกมา
ว่าไหนจะจากเมืองหมันหย้า
หรือจะอาจคลาดคลาเห็นผิดไป
ก็ไม่มีความกลัวยังขัดได้
จนเดื่อตร้อนทั่วไปทั้งธานี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

นับประสาอะไรแก่ตัวเรา
เห็นเคืองขัดตรัสซ้ำอยู่ดังนี้
เมื่อนั้น

ฟังสุหรานากงแจ้งการ
ซึ่งท่านขุนแค้นเคืองนัก
ไม่ถือโทษโกรธตอบพระผ่านฟ้า
เสร็จศึกจะเข้าไปอัญชลี
เมื่อได้เกินแล้วก็จวนใจ

ถึงตายเขาก็ไม่ดูผี
พระภูมิจงทราบบาลย์
ระเด่นมนตรีใจหาญ
จึงตอบพจมานอนุชา
ก็ประจักษ์แจ้งใจไม่กังขา
จะตั้งหน้าหักหาญพาลภัย
จะดำดีก็ตามอัชฌาสัย
ตามแต่ภูวไนยจะปราณี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

จึงกราบทูลแถลงแจ้งคดี
ให้ข้าบงคมทูลฎาไวย
ขอเชิญเข้าไปในพารา
ข้าจึงทูลสนองพจมาน
เสด็จศึกจึงจะ**บทจร**
พระมิได้ตรัสตอบว่าขาน
แต่ดูพระกิริยาพาที่

ตำมะหงบบงคมเหนือเกคือ
องค์ศรีปีตหารารับสั่งมา
ว่าชี้ชอบขอบพระทัยหนักหนา
จะได้พักโยธาพลากร
พระนัดดาจะทำการแก้ตัวก่อน
มาเฝ้าภูธรธิบดี
ตรัสแต่กิจการกรุงศรี
เหมือนจะเคลื่อนคลายที่ไกรธา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ได้ฟังตำมะหงงเสนา

จึงเสด็จคลาไคลเข้าในห้อง

สุหรานากงทรงชัย

พระโฉมยงวงศ์อัญญาเสนา

เกษมสันต์บรรดาเป็นพันไป

ให้ชักปิดม่านทองสองไข

ก็กลับไปประทับพลับพลา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- อิเหนามีบัญชาให้จัดทัพเตรียมรบกับทัพกะหมังกุญิง
 เมื่อนั้น
 ได้ฟังพี่เลี้ยงทูลคดี
 ตำมะหงงจงเร่งไปตรวจตรา
 เราจะออกหักโหมโรมราญ
 บัดนั้น
 รับสั่งบังคมลาคลาไคล
 พระผู้พงศ์เทวาในราศี
 จึงมีพระบัญชาการ
 เกณฑ์พลโยธาทวยหาญ
 รีบรัดจัดการให้พร้อมไว้
 ตำมะหงงกูเรปั่นกรุงใหญ่
 ออกไปจัดทัพฉับพลัน

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- อิเหนาและอนุชากริธาทัฬหะ
 เมื่อนั้น
 ครันฤกษ์ดีแจ่มดวงสุริยัน
 ทั้งสุหรานากงอนุชา
 กับระเด่นดาหยนผู้รักดี
 ห้าองค์ชำระสระสนาน
 บรรจงทรงทาพระสุคันธ์
 สอดใส่สนับเพลาภาษาทรง
 เจียรบาดคาตรัตรีจี้
- แผเชิญทัฬหะหมังกุหนิง
 พระผู้พงค์เทวากระยาหงัน
 ทรงธรรม์ชวณกะหรัตตะปาตี
 สังคามาระตาเรืองศรี
 มาเข้าที่สร่งน้ำทิพมนตร์
 กิดาหยันถวายพานเครีองตัน
 ปรุงปนเกสรสุมาลี
 ฉลององค์โหมดตาดต่างลี
 ปิ่นแห่งเพชรพลอยมณีหนูนซ์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ทรงมหาสังวาลพิชัยยุทธ์
ทองกรแก้วพุกามวามวับ
ทรงมงกุฎกฤษทนต์ตรัสตรึง
เหน็บกริชฤทธิไกรแล้วไคลคลา
ต่างองค์ขึ้นทรงม้าต้น
กิดาหยันพี่เลี้ยงเคียงพาชี
ให้เดินทัพโยธาห้ากอง
ผงคลีมีดคลุ้มชอุ่มควัน

ชมพูนุทเฟื่องห้อยพลอยประดับ
ธำมรงค์รุ่งระยับจับตา
อุบะเพชรแพรวพราวพระเวหา
เสด็จมายังเกษแก้วมณี
พร้อมพลจตุรงค์ทั้งสิ้น
ถวายกลดโหมดลีต่างกัน
เสียงกลองเสียงปี่นครึ้นครึ้น
รีบร้อนพลชั้นธคลาไคล

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างภาพ

แก้มพุกาม

กริช

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้นมาใกล้กองทัพไพร่
ช้างม้าดาหู่เป็นแถวไป
บัดนั้น
รับราชบัญชาพระโสมมยง
แล้วรีบรัดจัดพลรณยุทธ
วางกองเยื้องกันเป็นพันปลา
เมื่อนั้น
เห็นทัพมาตั้งมั่นกันเมืองไว้

เห็นโยธิตองทิวปลิวไสว
พระสั่งให้หยุดพลจตุรงค์
จึงมหาเสนาตำมะหงง
ให้หยุดธงสำคัญสัญญา
ตั้งที่**นามครุฑปักษา**
ให้โยธาคอยยิงชิงชัย
ทำวกะหมังกุหนิงเป็นใหญ่
พลไกรเพียบพื้นปักษี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จึงตรัสเรียกโอรสยศยง
ต่างรีบกระตะพาชี
แล้วมีสีหนาทโองการ
จงเร่งตีทัพให้อัปรา
บัดนั้น
ก็เร่งพลเร่งพวกพาชี
บ้างเป่าชูดจุดยิงปืนใหญ่
นายกอกแก้วดาบวาบวับ

กับองค์อนุชาทั้งสองศรี
ออกยืนที่ประจำกองโยธา
ประกาศสั่งทวยหาญกองหน้า
หักเอาดาหาในวันนี้
ตะหมั่งรับสั่งใส่เกศี
เข้าต่อตีหักโหมโจมตีทัพ
ฉัตรชัยมณฑกนกลับ
ต่างขับพลวิ่งเข้าชิงชัย

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

ให้ระดาป็นตัวรับไว้

ต่างมีฝีมืออ้ออึ้ง

ดาบสองมือโถมทะลวงฟัน

ทหารหอกกลอกกลับสั้ประยุทธ์

พวกพลพาชีตีกระทบ

บ้างสกัดซัดพุ่งหอกคู่

ตะลุมบอนพอนพันกันกลางแปลง

นายทหารกูเรปันไม่หวั่นไหว

แล้วไสโยธิตีประจัญ

วางวี่งเข้าถึงอาวุธสั้น

เหล่ากริชตีดพันประจัญรบ

ป้องปิดอาวุธไม่หลีกหลบ

รำทวนสวนประจบโถมแทง

เกาทัณฑ์ธนูน้ำวแผลง

ต่อแย้งยุทธยิงชิงชัย

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตายระดับทับกันดังพอนพาง
กองหลังประดั่งหนูนขึ้นไป
เมื่อนั้น

เห็นพวกพลไพร่ตีประจัญ
พระกริ้วโกรธหนักดังอัคคี
โรมรुकบุกไปแต่ลำพัง
เมื่อนั้น

กับระเด่นทั้งสามสุริย์วงศ์

เลือดนองท้องช้างเหลวไหล
ตัวนายไล่ไพร่เข้าบุกบัน
สังคามาระตาแข็งขัน
โยธาขยันหยุดยั้ง
แกว่งกระบี่ชี้ขั้มม้าที่นั่ง
ไล่หลังพวกพลเข้าरणรงค์
องค์ระเด่นมนตรีสูงส่ง
ต่างองค์ผันแปรแลตาม

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

เห็นสังคามาระตากล้านัก
มิไว้ใจในที่ทำสงคราม

เมื่อนั้น

เห็นระเด่นทั้งสี่จึงถามไป

เมื่อนั้น

ยิ้มพลาททางตอบวาจา

จะสังหารผลาญพวกปัจฉามิตร

ซึ่งท่านถามหาจรรกานั้น

ยังอ่อนคักดีหักคึกไม่นึกขาม
ต่างขับม้าตามไปทันใด

ทำวกะหมังกุหนิงเป็นใหญ่

เจ้าผู้ใดที่ชื่อจรรกา

ระเด่นมนตรีใจกล้า

เรายกมาแต่กรุงกูเรปัน

ที่มาติดดาหาเขตชั้นนี้

มิได้มาด้วยกันในกองนี้

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

รู้วาระเด่นมนตรี

แต่มานะตอบไปด้วยใจหาญ

แต่ละองค์ทรงโฉมโสภาค

ได้เห็นก็เป็นน่าเสียดาย

ไม่ควรคู่สู้รบกับเรา

อหนึ่งตัวเจ้ากับเรานี้

ให้จรทามาเถิดจะชิงชัย

ทำวกะหมังกุหนิงเรืองศรี

ภูมีครันคร้ามขามวิญญาณ์

เจ้าผู้วงศ์วานอัสัญหยา

ชันษาอายุก็ยิ่งเยาว์

จะพากันมาตายเสียเปล่าเปล่า

ครันจะฆ่าเสียเล่าก็อายใจ

จะราศีเคืองกันก็หาไม่

เจ้าจะได้ดูเล่นเป็นขวัญตา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

จึงว่าอันตัวจรรกา

เมื่อหลับตามารบให้ผิดเมือง

จะรบกับจรรกาตั้งว่านี่

แม้ไม่รู้แห่งเมืองจรรกา

จะขึ้นตั้งประชิดติดกรุงไกร

มาตรแม้จรรกามีมาเล่า

เมตตาว่าน้องเป็นสตรี

พระองค์วงศ์อภัยเดหว่า

มิได้อยู่ดาหาธานี

รู้พลตายเปลื้องไม้พอที่

จงล่าเลิกโยธิตถอยไป

จะช่วยชี้มรรคนำให้

จะชิงชัยไม่ฟังท่านพาที่

ตัวเราจำช่วยด้วยเป็นพี่

จะทอดทิ้งมารศรีเสียอย่างไร

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ใช้นางเกิดในปทุมมา
จะมาช่วงชิงกันดังผลไม้
เมื่อนั้น
จึงว่าเรายกโยธา
ถึงจะรับของสู่ระตูไว้
จรรกาไม่มาก็ยิ่งดี
สุดแท้แต่นางอยู่ที่ไหน
อันชิงนางอย่างนี้ไม่ผิดธรรม์

สุริย์วงศ์พงศานันหาไม
อันจะได้นางไปอย่าสงกา
ทำวกะหมังกุหนิงใจกล้า
หมายมาจะชิงพระบุตรี
ยังมีได้ทำการภิเษกศรี
ไม่มีผู้หวงแหนเกียดกัน
เราก็จะชิงชัยที่นั่น
ธรรมเนียมนั้นมีแต่บุราณมา

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างภาพ

เทียบจากบทประพันธ์
“ช่วงชิงกันดั่งผลไม้”
หมายถึง นารีผล

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

สุดแต่ใครดีใครได้
จงยกทัพกลับคืนไปพารา
เมื่อนั้น
ซึ่งจะให้เรายกจตุรงค์
อับอายไพร่ฟ้าประชาชน
หรือหมายไม่สมคะเนเรรวน
อย่าพักพูดอุบายให้ตายใจ
รู้ผลก็จะพลอยย่อยยับ

การอะไรของเจ้าผู้เชษฐา
เบื้องหน้าจะได้สืบสุริย์วงศ์
ระเด่นมนตรีตอบตามประสงค์
คืนคงกรุงไกรนั้นไม่ควร
เสนีรู้ผลจะแช่สรวล
จึงชวนพูดจาอย่าทัพ
ท่านมียกคืนไปก็ไม่กลับ
เรากับระตูมาสู้กัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

จะได้ดูฤทธิ์ฝีมือ
หรือรักตัวกลัวจะม้วยชิววัน
เมื่อนั้น
ได้ฟังคั่งแค้นแทนบิดา
ดูก่อนอริราชไพรี
โอหังบังอาจประมาทใคร
มิเราก้เจ้าจะตายลง
ยังมีทันหันตุมาชูคึก

ให้ลือชื่อในชวาเขตชั้น
บังคมคัลจะให้คืนไปพารา
วิหยาสะก่าใจกล้า
จึงตอบวาทว่าไป
อย่าพาทีลบหลู่ท่านผู้ใหญ่
จะนบนอบขอบไหวอย่าฟังนีก
อย่าหมายจิตคิดทะนงในการศึก
จะรับแพ้แลลึกไม่มีสาย

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ฟังวิหยาสะก่าอภิปราย
จึงทูลองค์ระเด่นมนตรี
สู้วิหยาสะก่าผู้คักดา

เมื่อนั้น

จึงตอบอนุชาชัยชาญ
แต่อย่าลงจากพาชี
เพลงทวนสนั่นทัดชัดเจเนใจ

สังคามาระตาเจิดฉาย

หยาบคายเคืองขัดอัธยา
น้องนี้จะขออาสา

พระองค์จงยื่นมาเป็นประธาน
ระเด่นมนตรีใจหาญ

เจ้าจะต้านต่อฤทธิ์ก็ตามใจ
เพลงกระบี่ยังหาชำนาญไม่
เห็นจะมีชัยแก่ไพร่

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

น้อมองค์ลงถวายอัญชลี

ยืนม้าอยู่ตรงวิหารสะก้า

แล้วว่าใครไม่คิดแก่ชีวัน

จงมาเล่นทวนด้วยกันก่อน

แม้ควรคู่กับวงศ์เทวา

เมื่อนั้น

ได้ฟังแค้นขัดกลัดใจ

สังคามาระตาเรืองศรี

กระตะพาชีขึ้นไปพลัน

แสรังทำเป็นที่เยี่ยหยัน

จะชิงตุนาหงันพระธิดา

ให้เห็นฤทธิรอนแกล้งกล้า

จึงจะยกกัลยาให้ไป

วิหารสะก้าศรีใส

จึงตอบคำไปด้วยพลัน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ดูก่อนผู้เรื่องฤทธิรงค์
เชื้อชาติญาติวงศ์พันธุ์
หรือเป็นวงศ์อัสญแดหวา
จึงป็นหน้ามาต่อฤทธิไกร
ที่ยืนมาอยู่ข้างหลังนั้น
นามวงศ์พงศ์ใครจงบอกมา
เมื่อนั้น
ได้ฟังดังครเสียบकरण

รูปทรงงามสมคมสัน
อยู่เขตชั้นธานีบุรีไร
ในสินคราเป็นโฉน
ไม่กลัวชีวล้ายจะมรณา
กั้นกลดพื้นสุวรรณโอ้อ่า
แจ้งกิจจาแล้วจึงจะรบกัน
สังคามาระตาเฉิดฉั่น
จึงตอบไปพลันทันใด

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

อันกาหลังสิงหัดสำหรับนั้น
หมั้นหยาดานินั้นใช้
ตัวลืออยู่ปีกมาหงัน
เหตุใดว่าเป็นอนุชา
หรือหนึ่งฟังจะมาเป็นน้อง
เราคิดเห็นผิดประหลาดใจ
เมื่อนั้น
ฟังวิหยาสะกำพาที่

ดาหากูเรปั่นกรงใหญ่
ก็แจ้งใจว่าวงศ์กันสืบมา
ใช้วงศ์อัสญแดหวา
นับในวงศาทระการใด
เกี่ยวข้องรักกันเป็นโฉน
จงบอกไปแต่จริงบัดนี้
สังคามาระตาเรื่องศรี
ดังตรีเพชรบาดในอุรา

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

จึงร้องว่าเหวยไพริน
มาถามไถ่ไล่เอาสัจจา
สุดแต่ว่าจิตพิศवास
อย่าชักเจรจาให้เข้าไป
ว่าพลางทาง**กราบ**ปลายทวน
ชักอาชาชิดติดพัน
 เมื่อนั้น
ขับม้าเลี้ยวล้อต่ออแย้ง

ลมลิ้นหยาบคายหนักหนา
คือจะปรารถนาสิ่งใด
ก็นับว่าวงศ์ญาติกันได้
จะชิงชัยให้เห็นฝีมือกัน
รำร้ายเป็นกระบวนทวนหัน
เข้าประจัญจ้วงโจมตีมแทง
วิหยาสะก้าเข้มแข็ง
กราบพระแสงทวนรำเป็นทำนอง

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ภาพตัวอย่าง

ทวน

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

กลอกกระหับกลับแทงซ้ายขวา
ถ้อยที่หนีโล่รับรอง
เมื่อนั้น

ขับม้าไว้ว่องป้องประจัญ
ร้ายรับกลับแทงไม่แพลงพล้า
ต่างเรียงเคียงรายย้ายกระบวน
เมื่อนั้น

ชักม้าวงวิงชิงที่

สังคามาระตาปิดป้อง
เปลี่ยนท่าทวนทองแทงกัน
สังคามาระตาแข็งขัน
เป็นเชิงชั้นชิงชัยในที่ทวน
วิหยาสะกำมัดผันหันทวน
ปะทะทวนรวนรุกคดลูกคลี
วิหยาสะกำเรื่องศรี
โหมหักไฟรีด้วยแรงฤทธิ์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

โถมแทงแล้วแปลงเปลี่ยนกระบวนการ
หมายเขม้นเข่นฆ่าปัจจามิตร
เมื่อนั้น

รบบเคี้ยวขับอัศดร

กลับกลอกร่ำร้ายกรายพระแสง

แล้วทำเสียเชิงชักม้าทรง

นัยน์เนตรมุ่งหมายม้าวิหยาสะกำ

พระแท่งสอดตลอดเกราะถูกไฟรี

ทบทวนม้าที่นั่งไม่พลั้งผิด
ตามติดต้านทานราญรอน
สังคามาระตาชาญสมร

ยกย่อนเป็นกมลรณรงค์

ปะทะแทงลวงไปให้ไหลหลง

ตลบวงเวียนหันไปทันที

เห็นถล่มแล้วไล่ไล่ได้ที่

ตกจากพาชิมรณา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

เห็นโอรสต้อง**ศัสตรา**

กริ้วโกรธโกรธาบ้าจิต

แกว่งหอกคู่ขับอาชาไนย

เมื่อนั้น

เห็นไพร่รุกไล่อนุชา

กลับกลอกหอกทรงพุ่งสกัด

พระชกอาชาไนยไว้วาง

ทำวกะหมังกุหนิงใจกล้า

ตกจากอาชาบรรลัษ

จะรอร้งยั้งคิดก็หาไม่

เข้ารุกไล่สังคามาระตา

พระสุริย์วงศ์พงศ์อัสญแดหว่า

พระขับม้าถลันออกกั้นทาง

ระตุรับผันผัดไม้ขับขวาง

สะบัดอย่างเขื่อนชายย้ายทำนอง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ขับม้าวิ่งชิงคลอง
ขยับกรร่อนพุ่งข้างละที
ระตูตามติดพันด้วยสันทัด

เมื่อนั้น

รับพลางทางชักอาชา
จึงคิดว่าระตูผู้นี้
ทั้งอาวุธต่างต่างก็ชำนาญ

ทำวกะหมังกุหนิงไวว่อง
แคล้วคล่องกลับกลอกหอกซัด
ระเด่นมนตรีป้องปิด
ผันผัดอาวุธกันไปมา
พระผู้พงศ์เทวัญอสังฆยา
รุ่งร่ารอไว้ไม่รอนราญ
ท่วงที่สามารถอาจหาญ
จะผลาญบนหลังม้าเห็นยากใจ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

อย่าเลยจะชวนตีกระบี่
คิดแล้วจึงร้องประกาศไป
เรารบกันบนหลังอาชา
มาจะลงยังพื้นปี่ถพี
ว่าพลางลงจากอัศดร
รำรายหันเหียนเวียนระวัน
เมื่อนั้น
จึงถอด**โกสณ**โจนจากพาชี

ได้ที่จะมาเสียให้ได้
ดูก่อนภูวไนยธิบดี
ต่างกล้าสามารถไม่ถอยหนี
ตีกระบี่ให้เห็นฝีมือกัน
พระกรทรงกระบี่ผายผัน
หมายมั่นเช่นฆาตาวี
ทำวกะหมังกุหนิงเรื่องศรี
ภูมีไม่ยั้งรังรา

ตัวอย่างภาพ

โกลนม้า

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ทรงกระบี่รำเรียงเคียงรำย
กระหับหันผันหลังออกมา
เมื่อนั้น
กลับกระบี่ให้ท่าเปลี่ยนแปลง
แทงต้องระตูแล้วฟันซ้ำ
ต่างทรงศักราชราฤทธิ์
เมื่อนั้น
แกว่งกระบี่ผันผันประจัญบาน

ประปรายปลายกระบี่แล้วให้ท่า
แล้วกลับหน้าจ้วงโจมตีเข้าฟันแทง
พระสุริย์วงศ์เทวากกล้าแข็ง
ต่อแย้งอย่างท้าวเข้าชิด
ไม่ชอกซ้ำผิวหนังแต่สักหนิด
เลี้ยวไล่ตามติดต๋านทาน
ท้าวกะหมังกุหนิงห้าวหาญ
ไม่ย่อท้อต่อต๋านราญรบ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

แทงทะลวงจ้วงพันพันที่
กระบี่ต่อกระบี่ตีกระทบ
เมื่อนั้น
เห็นระตูต่อตีมีศักดิ์ดา
ทางหนีที่ไล่ไวว่อง
ยากที่ใครจะรอดต่อยุทธ์
จำกูจะสังหารด้วยกริช
คิดพลางชักกริชฤทธิไกร

ระเด่นมนตรีหลีกหลบ
เป็นประกายกลุ่มกลบกันไปมา
ระเด่นมนตรีใจกล้า
คงทั้งศาสตราอาวุธ
เพลงกระบี่ตีคล่องเป็นที่สุด
เป็นบุรุษผู้หนึ่งในแดนไตร
ซึ่งเทเวศร์ประสิทธิ์ประสาทให้
แล้วร้องว่าไปมิได้ช้า

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ดูก่อนระตุภูมิ
ต่างคนไม่แพ้ฤทธา
ว่าพลาทางถอดกริชกราย
กวัภพระหัตถ์ตรัสเรียกระตุพลัน
 เมื่อนั้น
ได้ฟังชื่นชมยินดี
อันเพลงกริชชวามลาญ
คิดแล้วชักกริชฤทธิรณ

เพลงกระบี่ตีกันจนสิ้นท่า
เรามารำกริชสู้กัน
เยื้องย้ายร้ายรำบิดผัน
พระท่าที่เยี่ยหยันไพรี
ทำวกะหมังกุหนิงเรืองศรี
ครั้นนี้อิเหนาจะวายชนม์
กูรู้สันทัดไม่ขัดสน
ร้ายรำทำกมลมารยา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

กรขวานัน^๑นุกุมกริชกราย
เข้าปะทะประกริชด้วยฤทธา
เมื่อนั้น

พระกรกรายกริชติดตาม
หลบหลีกไวว่องป้องกัน
ปะทะแทงแสรังทำลำทับ
เห็นระตุถอยเท้าก้าวผิด
ล้มลงดำวดินสิ้นกำลัง

พระหัตถ์ซ้ายนั้นถือเช็ดหน้า
ผัดผันไปมาไม่ครั้นคร้าม
ระเด่นมนตรีชาญสนาม
ไม่เข็ดขามคร้ามถอยคอบรับ
ผัดผันหันออกกลอกกลับ
อย่างกระหัยบรุกไล่มิได้ยั้ง

พระกรายกริชแทงอกตลอดหลัง
มอดม้วยชีวังปลดปลง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เมื่อนั้น

ทั้งระเด่นดาหยนสุริย์วงศ์
เห็นระเด่นมนตรีต่อสู้อัน
สามองค์ทรงม้ากระชั้นชิด
ต่างเข้าลุยไล่ไม่รอรั้ง
ทหารให้อาชัยได้ที่

เมื่อนั้น

สุดที่จะรับรอบป้องกัน

กะหัดตะปาดีสองส่ง
สุหรานากงทรงฤทธิ์
แทงระตูแม่ทัพดับจิตต์
จะสังหารผลาญชีวิตไพร่
ทำวปาหยังประหมั่นผันหนี
ตามตีโยธาฝ่าฟัน
ระตูปาหยังประหมั่น
พลชั้นร้งพังพ่ายตายยับ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ไพร่พลัดจากนายกระจายหนี
ปลอมพลปนไปในกองทัพ

บ้างบ่าวเข้าคนละบำพานายิ่ง

บ้างหนามเกี่ยวหัวหูไม่รู้ตน

บางเหล่าทิ้งไถ่ข้าว**เขนงปิ่น**

ที่ถูก**ปิ่นป่วยขา**ละล้าละลั้ง

ครั้นมาถึงทำยค้ายมัน

จึงหยุดปรึกษากันทันใด

เห็นเสียทีดีม้าควบขับ

ไม่ผันหน้ามารับแต่สักคน

ประเจียดเครื่องเป็ลื่องทิ้งไว้เกลื่อนกล่น

ซุกซ่อนตันไปแต่ลำพัง

รื้อตื่นเสียงเพื่อนกันข้างหลัง

อุตส่าห์คลานเซซังซุกไป

ทำวประหม่นปาหยังเป็นใหญ่

อันเราจะหนีไปเห็นไม่ผัน

ตัวอย่างภาพ

ผ้าประเจียด

ถุงเท้า

เขนงปี่น

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

ครั้นจะคืนเข้าค่ายรายรับ
จะซ้ำเสียเสนี่รืพล
มาเราจะเข้าบังคมคัล
จึงให้ยกธงอัปรา

สององค์ลงจากอาชา
เสนาแวดล้อมแน่นนันต์
ครั้นถึงจึงแจ้งกิจจา
เราน้องระตูที่บรรลัษ

ไม่ทันทีกองทัพยังลับสน
จำจะผ่อนให้พ้นมรณา
พระผู้พงศ์อัสญแดทวา
โยธายังหยุดพร้อมกัน
เสด็จมากับหมู่กิดาหยัน
จรจรลมาสรมฤมิชัย
แก้ตำมะหงงเสนาผู้ใหญ่
ตั้งใจมาเฝ้าบาทบงสุ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

บัดนั้น

พาระตูพี่น้องทั้งสององค์

วันทาทูลแถลงแจ้งคดี

น้องระตูผู้ม้วยชีวัน

เมื่อนั้น

กราบบาทมุลแล้วทูลไป

ข้าบาททั้งสองเป็นไพร่

จงโปรดปรานขอประทานชีวา

จึงมหาเสนาตำมะหง

มาเฝ้าพระสุริย์วงศ์ทรงธรรม

บัดนี้ท้าวปาหยังกับประหมั่น

มาบังคมคัลภูวไนย

สองระตูตัวสั้นห้วนไหว

ภูวไนยได้ทรงพระเมตตา

โทษผิดครั้งนี้หนักหนา

ไว้เป็นข้าใต้เบื้องบาทมालย์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ขอเฝ้าพระเดชปกเกล้า
ถึงปีจะมีบรรณาการ
เมื่อนั้น

ฟังระตูสองราพาที
ซึ่งท่านมาวอนง้อขอโทษ
อันเชษฐาหน้าดดาซึ่งบรรลัษ
ท่านจงรับศพทั้งสองนั้น
บูชาเพลิงปลง **ส่งสการ**

ตราบเท่าสิ้นชีพสังขาร
มาถวายตามบุราณประเพณี
ระเด่นมนตรีเรืองศรี
ภูมิจิงตรัสตอบไป
เราจะถือโกรธนั้นหาไม่
เพราะใจโหดกำลังพาล
พากันกลับไปยังถิ่นฐาน
ให้พร้อมวงศ์วานในธานี

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตรัสพลางย่างเยื้องยุรยาตร
สองระตูตามเสด็จจรลี
มาเห็นศพทอดทิ้งกลิ้งอยู่
หนุ่มน้อยโยสภาน่าเสียดาย
ทนต์แดงดังแสงทับทิม
เกศاپลายงอนงามทรง
กระนี้หรือบิดามิพิศवास
แม้ว่าระตูจรรกา

องอาจดั่งไกรสรสีห์
ไปที่วิหยาสะก่าตาย
พระพินิจพิศดูแล้วใจหาย
ควรจะนับว่าชายโฉมยง
เพริดพร้อมเพรารับกับชนง
เอวองค์สารพัดไม่ขาดตา
จนพินาศด้วยโอรสา
งามเหมือนวิหยาสะก่านี้

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

มิได้ร่อนรนตัวนปนคักดี
ตรัสแล้วลีลาขึ้นพาทิ
เมื่อนั้น
กอดศพเชษฐาเข้าจาบัลย์
ไฉ่ว่าพระองค์ผู้ทรงยศ
สงครามทุกครั้งแต่หลังมา
ครั้งนี้ควรหรือมาพินาศ
เพราะรักบุตรสุดสวาทแสนทวี

นารักรูปทรงสงศรี
กลับไปยังที่พลับพลาพลัน
สองระตุวิโยคโคกคัลย์
พิไรร่าร่าพันโคกกา
พระเกียรติปรากฏในแหล่งหล้า
ไม่เคยอัปราแก่ไพรี
เบาจิตคิดประมาทไม่พอที่
จะตัดทานภูมิไม่เชื่อฟัง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

อนิจจาวิหยาสะกำเอ๋ย
เสียดแรงเรื่องฤทธิมีกำลัง
ตั้งแต่นี้ไปไม่เห็นหน้า
สองกษัตริย์กำสรดชบเซา

เวรสิ่งใดเลยแต่หนหลัง
มาอดวายช้ำแต่ยังเยาว์
กลับคืนพาราจะเจียบเหงา
ให้ละห้อยสร้อยเศรำวิญญาณ์

การแปรรูปบทละครใน เรื่องอิเหนา

การแปรรูปบทละคร หมายถึง การนำบทละครมีตีความใหม่ และจัดการแสดงประกอบบทประพันธ์ตอนนั้นๆ เพื่อให้เห็นการเคลื่อนไหวและการแสดงที่สอดคล้องกับบทประพันธ์แต่ละตอน

การแปรรูปบทละครใน เรื่องอิเหนา

๑. การนำมาแสดงเป็นละครดึกดำบรรพ์
๒. การนำมาสร้างเป็นละครจักรๆ วงศ์ๆ (ช่อง ๓ สมัยก่อน)
๓. การนำมาสร้างเป็นละครปัจจุบัน (ช่อง ๙ สมัยก่อน)
๔. การนำมาสร้างเป็นเพลงไทยเดิม

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๑. ตัวอย่างการนำมาแสดงเป็นละครตีกดาบบรรพ์
ตอน ไหว้พระ (หลังจากอิเหนารบชนะทำวกะหมังกุหนึ่ง)

[HTTPS://YOUTU.BE/1CTEELBFJFK](https://youtu.be/1cteelbfjfk)

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๒. การนำมาสร้างเป็นละครจ๊กรๆ วงศ์ๆ (ช่อง ๓)
ตอน คีตกะหมังกุหนิง

[HTTPS://YOUTU.BE/TPNQ5WLJDWK?LIST=PLVNW5MOT
VETNRB1DTZ4RNR1GCDBZFSLB6](https://youtu.be/tpnq5wljdwk?list=plvnw5m0tvetnrB1DTZ4RNR1GCDBZFSLB6) (ช่วง นาทีที่ ๒๐ เป็นต้น
ไป ดู จรกา)

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๓. การนำมาสร้างเป็นละครปัจจุบัน (ช่อง ๙)

ดัดแปลงและเปลี่ยนชื่อเรื่องเป็น “สุดหัวใจเจ้าชายเทวดา”

[HTTPS://YOUTU.BE/L8AXDXWOMI4?LIST=PLL-](https://youtu.be/L8AXDXWOMI4?list=PLL-WLBM05XIRTGGRAD-A8BGJJZ3VODWV)

[WLBM05XIRTGGRAD-A8BGJJZ3VODWV](https://youtu.be/L8AXDXWOMI4?list=PLL-WLBM05XIRTGGRAD-A8BGJJZ3VODWV) (เปิดตัวอิเหนา

และการพบกันของอิเหนากับบุษบา)

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ๊ด – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๓. การนำมาสร้างเป็นละครปัจจุบัน (ช่อง ๙)
เพลงประกอบละคร “สุดหัวใจเจ้าชายเทวดา”
ชื่อเพลงจินตหราครวญ (นำบทประพันธ์มาร้อง)

[HTTPS://YOUTU.BE/ZP00KU7LE4C](https://youtu.be/zp00ku7le4c)

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ - อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๔. การนำมาสร้างเป็นเพลงไทยเดิม

เพลง บุษบาเสียงเทียน (บุษบาเสียงท่ายเพื่อให้รู้แน่ชัดว่าใครคือ
คู่ครองของตน ระหว่างอิเหนากับจรรกา)

[HTTPS://YOUTU.BE/OAJKX93S7SW](https://youtu.be/OAJKX93S7SW)

คุณค่าของบทละครในเรื่องอิเหนา ตอน ตี๊กกะหมั่งกุหนึ่ง

๑. คุณค่าด้านวรรณศิลป์

- การดำเนินเรื่อง
- การบรรยายเรื่อง
- การใช้ภาพพจน์
- การเล่นคำ

๒. คุณค่าด้านสังคม

- พฤติกรรมตัวละคร
- ความเชื่อ
- สภาพสังคมในอดีต

๑. คุณค่าด้านวรรณศิลป์

- การดำเนินเรื่อง

บทละครเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกูหนิง มีการดำเนินเรื่องที่ กระชับ รวดเร็วสื่อความได้ทันที ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เช่น ตอนที่บรรยายการรบของสังคามาระตากับวิหยาสะก่า ในการรบครั้งนี้

- ตัวอย่างการดำเนินเรื่องที่รวดเร็ว

“เมื่อนั้น
ข้าม้าไวว่องป้องประจัญ
ร้ายรับกลับแทงไม่แพลงพล้า
ต่างเคียงเรียงร้ายย้ายกระบวน

สังคามาระตาแข็งขัน
เป็นเชิงชั้นชิงชัยในที่ทวน
วิหยาสะก่าผัดผันหันทวน
ปะทะทวนรวนรุกคดลูกคลี”

- การบรรยายเรื่อง

การบรรยายมีการใช้ภาษาเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพร่วมในการอ่าน ทั้งการต่อสู้อารมณ์โกรธ การแสดงความรักของตัวละคร

การบรรยายในลักษณะนี้เรียกว่า การใช้ภาษาให้เกิด
รสวรรณคดีไทย

รสวรรณคดีไทย

เป็นการแบ่งลักษณะของเนื้อหาบทประพันธ์ ที่มี **การแสดงอารมณ์** ออกมาต่างกัน ซึ่งรสวรรณคดีของไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ รส ได้แก่ เสาวรจนี นารีปราโมทย์ พิโรธวาทังและสัลลาปังคพิสัย

เสาวรจน์

คือเนื้อหาของบทประพันธ์ที่มีการชมความงามของตัวละคร
ในเรื่อง ซึ่งอาจเป็นตัวละครที่เป็นมนุษย์ อมนุษย์ หรือสัตว์
อาจรวมไปถึงการชมความเก่งกล้าของกษัตริย์ ความงามของ
ปราสาทราชวังหรือความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง

ตัวอย่าง เสาบรรณนี้ : ชมความงามของวิทยาศาสตร์

“ทนต์แดงดังแสงทับทิม
เกศาลายงอนงามทรง
กระนี้หรือบิดามิพิศวาส
แม้ว่าระตุจรรกา

เพริดพร้อมเพรารับกับขนง
เอวองค์สารพัดไม่ขาดตา
จนพินาศด้วยโอรสา
งามเหมือนวิหยาสะก้านี้”

นารีปราโมทย์

เนื้อหาของบทประพันธ์ มีการแสดงความรัก ทั้งที่เป็นการพบกันในระยะแรกๆ และในไฮโลม ปฏิโลมก่อนจะถึงบทสังวาสหรือการแก๊ง การหยอกล้อของตัวละครด้วย

ตัวอย่างบทสนทนาปริมาตร : ตอนอิเหนาอธิบายให้

นางจันทะทราชาติเข้าใจถึงสาเหตุที่ตนต้องไปช่วยกรุงดาหาร

“ถึงไปก็ไม่อยู่นาน
พระจุมพิตชิตเซยปรากฏทอง

เขาวมาลย์อย่าโคกเศร้าหมอง
กรปกครองนฤมลขึ้นบนเพลา”

พิโรธวาทัง

บทประพันธ์มีการแสดงอารมณ์ไม่พอใจ ตั้งแต่น้อยไปจนมาก
จึงเริ่มตั้งแต่ ไม่พอใจ โกรธ ตัดพ้อ ประชดประชัน กระทบ
กระเทียบเปรียบเปรย เสียดสี และด่าว่าอย่างรุนแรง

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ตัวอย่างพิโรธวาทัง : ตอนสังคามาระตาทำล้งพูดกับวิหยาสะก่า

“เมื่อนั้น
ได้ฟังแค้นขัดกลัดใจ

“เมื่อนั้น
ได้ฟังดังครเสียบकरण

วิหยาสะก่าศรีใส
จึงตอบคำไปด้วยพลัน”

สังคามาระตาเฉิดฉั่น
จึงตอบไปพลันทันใด”

สัลลาปังคพิสัย

บทประพันธ์มีการแสดงอารมณ์โศกเศร้า อาลัยต่อบุคคลอันเป็นที่รัก ทั้งที่เกิดจากการพลัดพรากจากลาหรือต้องเสียชีวิตไป

ตัวอย่างสัลลาปังคพิสัย: ตอน อิเหนาคิดถึงนางทั้งสาม

“ครั้นออกมานอกนคร
เหลียวหลังตั้งตาดูเวียงชัย
ไฉ่ว่าเจ้าดวงยิหว่าพี
ใครจะปลอบโฉมงามสามสุดา

พระทรงเดชเศร้ายสร้อยละห้อยให้
หฤทัยห้วนห้วนถึงกัลยา
ปานนี้จำคร่ำครวญหวนหา
แต่พอพาใจเศร้าบรรเทาคลาย”

- การใช้ภาพพจน์

วรรณคดีร้อยกรอง กวีมักใช้ศิลปะในการนำถ้อยคำ สำนวน
โวหารมาประกอบทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและมีอารมณ์ร่วมหรือ
คล้อยตามไปด้วย กวีจะเลือกใช้คำมาเปรียบเทียบกับลักษณะ
ต่างๆ กัน กวีโวหารที่ปรากฏในบทละครเรื่อง อิเหนาตอนที่เรียน
ได้แก่ อุปมาและอติพจน์

อุปมา

อุปมา คือการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่ง**เหมือน**สิ่งหนึ่ง โดยนำสิ่งที่มีลักษณะเด่นเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน มีคำที่แสดง การเปรียบเทียบ เช่น เหมือน ดัง ดุจ ประดุจ เทียบ คล้าย เป็นต้น

อุปมา อาจเรียกอีกอย่างว่า **การเปรียบเทียบ**

ตัวอย่างอุปมาในบทละครเรื่อง อิเหนา

“มีความเกษมहरษา
ด้วยนั้ดดาเรื่องอิทธิฤทธิ
“จึงช้ก่่านทองทั้งสี่ทิศ
สมหวนอวนกลิ้งสุมาลี

ตั้งได้ผ่านเมืองฟ้าราศี
เห็นว่าบุรีไม่อันตราย”
ตั้งจะปิดบังแสงสุริย์ศรี
เหมือนกลิ้งผ้ายาหยีซึ่งเปลี่ยนมา”

อติพจน์

อติพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำหรือการเรียบเรียงเนื้อหาที่มี
การกล่าวเกินกว่าความเป็นจริง หรือแปลกประหลาดไปจากเดิม

อติพจน์ อาจเรียกอีกชื่อว่า อติพจน์

ตัวอย่างอุทพจน์ในบทละครเรื่อง อิเหนา

“พระวาจาน่าเชื่อเป็นพันน้ก
พาชื่อสุจริตคิดสำคัญ
มีรูมาอาภัพกลับกลาย
ยังสมคำสัญญาที่พาที่

จึงหลงรักรักดีไม่เด็ดฉันท
หมายมั่นว่าเมตตาปราณี
จะหลีกเลียงเบี่ยงบ่ายหน้ายหนี
ที่ร้อยปีพระเจ้ากลับคืนมา”

- การเล่นคำ

เป็นการเลือกคำที่ออกเสียงเหมือนกัน แทรกลงไปในบท
ประพันธ์ที่อยู่ในวรรคหรือบาทเดียวกัน ทำให้การออกอ่านเสียง
เกิดความคมคายและมีความหมายที่น่าสนใจ เกิดความไพเราะของ
เสียง

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

- ตัวอย่างการเล่นคำ : การนำชื่อนก ชื่อพันธุ์ไม้ อุปมาให้เชื่อมโยงกับหญิงอันเป็นที่รัก

“ว่าพลา^งทาง^ทาง^ชม^คณ^าน^ก
เบ^ญจ^วร^รณ^จับ^วล^{ย์}ช^าล[ี]
นาง^นว^ลจ^{ับ}นาง^นว^ลน^{อน}
จ^าก^พร^าก^จับ^จา^กจ^ำน^รร^จา

โ^นผ^กจ^{ับ}ไ[้]อ^{ิง}มี
เ^หม[ี]อ^นว^{ัน}พ[ี]ไ^กล^สา^มสุ^ดา
เ^หม[ี]อ^นพ[ี]แ^นบ^นว^ลส^มร^จิน^ตะ^หร^า
เ^หม[ี]อ^นจ^าก^นาง^สะ^กา^{ระ}ว^าตี”

* มีการเล่นคำว่าเหมือนในวรรคหลังแทบทุกวรรคและยังเป็นการใช้

อุปมาในบทประพันธ์อีกด้วย

๒. คุณค่าด้านสังคม

- พฤติกรรมตัวละคร

ในอิเหนาตอนศึกกะหมังกูหนิงนี้ มีตัวละครหลายตัวที่มีบทบาทน่าสนใจ ซึ่งได้แก่ ท้าวกะหมังกูหนิง อิเหนา จินตะหรา- วาตี ท้าวดาหา สังคามาระตาและวิหยาสะก้า

ท้าวกะหมังกุหนิง

ท้าวกะหมังกุหนิงเป็นตัวละครสำคัญในเรื่องนี้ ที่มีความ
เชื่อมั่นในตัวเองสูง เห็นได้จากการที่ไม่เชื่อโหร เมื่อครั้งทำนายว่า
จะถึงคราวเคราะห์ ให้เลื่อนวันยกทัพ

ท้าวกะหมังกุหนิงเป็นพ่อที่รักลูกมาก ลูกต้องการอะไรก็จะหา
ให้ทุกอย่าง ถึงแม้จะเป็นการทำผิดก็ตาม เช่น การทำให้เกิด
สงครามชิงนางในครั้งนี้ ก็เพราะต้องการบูชาให้กับลูกของตน

ท้าวกะหมังกุหนิง

ท้าวกะหมังกุหนิง จึงเป็นตัวละครที่ แสดงถึงความรักของ พ่อแม่ที่มอบให้แก่ลูก แม้ต้องแลกด้วยชีวิตของตนก็ตาม ดังที่ ปราบกฏในบทประพันธ์ที่ว่า

“ผิดก็ทำสงครามดูตามที เคาระห์ดีก็จะได้ดังฝ่าฝืน
พีดั่งพฤษกษาพนาวัน จะอาสาญเพราะลูกเหมือนกล่าวมา”

อิเหนาและนางจันทะหราวาตี

อิเหนาและจันทะหราวาตี เป็นตัวละครที่แสดงถึงความป็น
ธรรมชาติของมนุษย์ ที่มีความรัก โสภ โกรธและหลง

อิเหนา เมื่อจากนางอันเป็นที่รักก็เศร้าโศกเสียใจ เมื่อเข้าสู่
สนามรบก็ทุ่มเทเต็มความสามารถ และเคารพผู้ใหญ่

จันทะหราวาตี เป็นตัวละครที่แสดงภาพผู้หญิงแสนงอน
ที่ซื่อหึงและเจ้าคารม เจ้าประชด

ท้าวดาห

ท้าวดาห เป็นตัวละครที่แสดงบทของ “กษัตริย์ที่ตรัสแล้วไม่คืนคำ” เมื่อเคยประกาศว่าถ้าใครมาขอขุขาก็จะยกให้ไม่เกียจชาติตระกูล และภายหลังเกิดการของนางขุขาอีกหนึ่งก็ปฏิเสธถึงจะถูกขู่ว่าจะต้องเกิดสงครามก็ตาม

สังคามาระตาและวิหยาสะก่า

ตัวละครทั้งสองนี้ เป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นว่า ในสมัยก่อน ทายาทของกษัตริย์ ต้องศึกษาเพลงอาวุธตั้งแต่อายุยังน้อย เพื่อรับงานปกป้องบ้านเมืองและขยายอาณาเขต

- ความเชื่อ

ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานตอนที่เรียนนี้ มีหลายประเด็นด้วยกัน ซึ่งพอจะยกเป็นตัวอย่างได้ชัดเจนหลายเรื่อง เช่น

- * ความเชื่อเรื่องการทำนายของโหร
- * การทำพิธีตัดไม้ข่มนาม
- * การทำพิธีรดน้ำก่อนออกกรบผ่านโขลนทวาร

- สภาพสังคมในอดีต

แม่เนื้อเรื่องจะเป็นการนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นชาวชวา แต่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้แทรกความรู้และเหตุการณ์บ้านเมืองลงไปด้วย ทำให้ปรากฏสังคมไทยในอดีตจากตัวบทประพันธ์

- สภาพสังคมในอดีต

- * การเตรียมทัพบทหาร
- * การจัดตำแหน่งทัพตามนามครุฑ
- * การตั้งค่ายตามตำราพิชัยสงคราม
- * การส่งเครื่องบรรณาการของเมืองที่แพ้สงคราม
- * ลูก ถือเป็นสมบัติของพ่อแม่ จะยกให้ใครก็ได้

รู้หรือไม่ว่า?

รู้หรือไม่ว่า?

อิเหนา ไม่ใช่ชื่อพระเอกของเรื่อง แต่เป็นชื่อของตำแหน่งของตัวละครที่จะได้เป็นกษัตริย์องค์ต่อไป

ซึ่งชื่อจริงของตัวละครเอกฝ่ายชาย ที่เราค้นว่าอิเหนาปรากฏชื่อบนกริช ที่องค์ปะตาระกาหลาสลักไว้ และมอบไว้ให้ตอนเกิดเป็นของขวัญ

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

“มาจะกล่าวบทไป
ซึ่งเป็นบรมอัยกา
จึงนิมิตกริชแก้วสุรกานต์”
ครั้นเสร็จเสด็จจากวิมานชัย
...“จึงเห็นจารึกอักษร
ชื่อหยั่งหยั่งหนึ่งหรัตอินตรา
อิเหนาเองหยั่งตาหลา
ดาหยั่งอริราชไพรี

ถึงองค์อัสญแดหว่า
สถิตยังชั้นฟ้าสุราลัย
นามกรพระหลานจารึกใส่
เหาะมากรุงไกรกูเรป็น”...
นามกรพระโอรสา
อุดากันสาหรืปาตี
เมาะตาริยะกัตตังสุรศรี
เองกะนะกะหระกูเรป็น”

รู้หรือไม่ว่า?

อิเหนา มีมเหสีถึง ๑๐ คน

โดยปกติตำแหน่งของพระมเหสีจะมีเพียง ๕ ตำแหน่งเรียงตามศักดิ์

ได้แก่ ประโหมสุหรี มะเดหวิ มะโต ลิกูและเหมาหลาหัง

อิเหนาได้แบ่งตำแหน่งพระมเหสีออกเป็น ฝ่ายซ้าย ๕ คนและ

ฝ่ายขวา ๕ คน จึงครบ ๑๐ ตำแหน่ง ยกตัวอย่าง

- จินตะทราวตี เป็น ประโหมสุหรีฝ่ายขวา (ให้เกียรติที่มาก่อน)
- บุษบา เป็นประโหมสุหรีฝ่ายซ้าย

รู้หรือไม่ว่า?

สำนวนที่ว่า “**ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง**” มีที่มาจากบทละครเรื่อง

อิเหนา

เนื่องจากอิเหนาเคยกล่าวไว้ว่าคนที่มาทำสงครามเพื่อชิงบุษบาช่างโง่
เหลือเกิน เพราะผู้หญิงไม่ได้มีคนเดียว

แต่หลังจากอิเหนาได้พบบุษบาก็เป็นคนก็ดกกันไม่ได้ครองคู่กับจรรยา
ทั้งเผาเมืองดาหา ลักพาตัวบุษบาไปซ่อนไว้ในถ้ำ ใส่ร้ายจรรยา เป็นต้น
จึงเป็นที่มาของสำนวน “**ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง**”

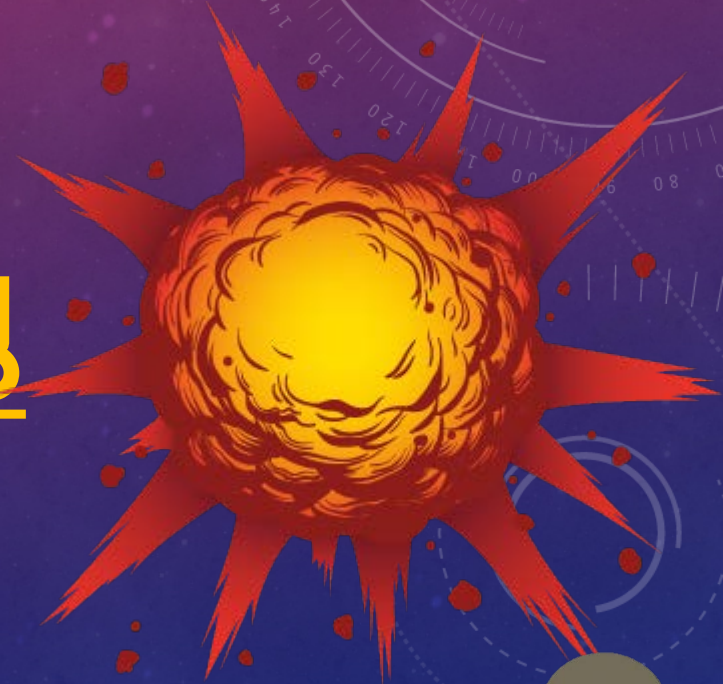

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

เฮฮานอกบทเรียน

จรรกา...

จรรกา ถึงแม้เป็นตัวละครที่น่าสงสารเพราะถูกแย่งคู่หมั้น ก็ได้รับความเมตตาให้ได้ **จินตาสำหรี** พระธิดาจากเมืองกาหลง ซึ่งงามไม่น้อยหน้าบุษบาไปครอง

แต่ด้วยรูปร่างของจรรกาจึงสร้างความสนุกสนานผู้อ่าน เมื่อนึกถึงคำประพันธ์ ยกตัวอย่างดังนี้

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

“พิศดูรูปร่างเหมือนอย่างไฟระเริง
เติบใหญ่กำยำล่ำสัน
น่าซังซัวซ่าสารพัน
ไม่คู่ควรกันกับบุตรี” ...

เพรียง

...“ครั้นเห็นจรกาเข้ามาเฝ้า
บ้างตำหนิตัวหน้าเพรียง
ไม่มีทรุดตรงองค์เฮอร์อ้วน
ใส่ชฎาก็ไม่รับกับพักตร์
บรรดาเหล่าชะแม่แซ่เสียง
ดูดำดั่งเหนียงน่าซังนักร
พิศไหนเลวล้วนอัปลักษณ์
งามบาดตานักขี้คร้านดู”

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊อ – อ. พิระเสก บิริสุทธิ์บัวทิพย์

“ในลักษณะนั้นว่าจรกา
ทรลักษณ์พิกลอินทรีย์
เกศานาสีกขนงเนตร
เสียงแหบเสบสันเป็นพันไป
เมื่อยิ้มเหมือนหลอกหยอกเหมือนขู่
ตั้งกาทาจชาติข้าสาธารณ์

รูปชั่วต่ำช้าทั้งศักดิ์ศรี
ดูไหนไม่มีจำเริญใจ
สมเพชพิปริตผิตวิสัย
รูปร่างช่างกระไรเหมือนยักษ์มาร
ไม่ควรคู่เคียงพักตร์สมัครสมาน
มาประมาณหมายหงส์พงศ์พระยา”

ภาษาไทยกับครูพี่ต๋อ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

แบบทดสอบหลังเรียน

๑. เรื่องอิเหนาได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรในเรื่องใด

- ก. เป็นยอดของบทละครรำ
- ข. เป็นยอดของวรรณคดีมรดก
- ค. เป็นยอดของวรรณกรรมกาพย์แสดง
- ง. เป็นยอดของบทกลอนและนาฏศิลป์

๒. ข้อใดแสดงอุปนิสัยของผู้กล่าวได้เด่นชัดที่สุด

"ประการหนึ่งถ้าว่าช้าวันไป
จะต้องหักหนักมือโยธา

ทัพใหญ่จะมาพร้อมยังดาหา
เห็นจะยากยิ่งกว่านี้ไป"

ก. กระตือรือร้น

ข. มองการณ์ไกล

ค. ไม่ประมาท

ง. ไม่ย่อท้อ

๓. ข้อใดเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่า

“แม่วิหยาสะก้ามอดม้วย พี่คงตายด้วยโอรสา”

ก. ไหนไหนจะตายวายชีวา

ข. สู้ตายไม่เสียดายชีวัง

ค. พี่ดังพฤษกษาพนาวัน

ง. มิเราก็จ้าจะตายลง

ถึงเร็วถึงช้าก็เหมือนกัน

กว่าจะสิ้นกำลังของข้านี้

จะอาลัยเพราะลูกเหมือนกล่าวมา

อย่าหมายจิตคิดทะนงในการศึก

๕. บทประพันธ์ต่อไปนี้ให้สรรพนาคติรสใด

“แล้วว่าอนิจจาความรัก พึ่งประจักษ์ตั้งสายน้ำไหล
ตั้งแต่จะเขี้ยวเป็นเกลียวไป ไหนเลยจะไหลคืนมา
สตรีใดในพิภพจบแดน ไม่มีใครได้ค้นเหมือนอกข้า
ด้วยไฟรักให้เกินพักตรา จะมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิตย์”

ก. เสาวรจนี

ข. นารีปราโมทย์

ค. พิโรธวาทัง

ง. สัลลาปังคพิสัย

๖. คำประพันธ์ใดไม่แสดงความเชื่อทางไสยศาสตร์

- ก. ขึ้นเกยกิริณีที่ประทับ
- ข. พอได้ศุภฤกษ์ก็ลั่นฆ้อง
- ค. บุโรहितพนไม้ข่มนาม
- ง. ชีพอกก็เบิกไขลอนทวาร

ผ่นพักตร์สู่พายัพทิศา
ประโคมคึกกึกก้องท่องสนาม
ทำตามตำรับพิชัยยุทธ์
โอมอ่านอาคมคาถา

๓/. บทละครเรื่อง อิเหนา ตอน คีตกะหมังกุหนิง
มีมูลเหตุมาจากอะไร

- ก. ความโลภ
- ข. ความโกรธ
- ค. ความรัก
- ง. ความแค้น

๙. ข้อใดไม่ปรากฏการใช้อุปมา

- ก. พี่ตั้งพฤษภาพหนาววัน
- ข. แยกเต้าจับเต้าร้างร้อง
- ค. แล้วว่าอนิจจาความรัก
- ง. แต่เห็นมามากมายหลายตำบล

จะอาศัยเพราะลูกเหมือนนกแล้วมา
เหมือนร้างห้องมหาวิทยาลัย
ฟังประจักษ์ตั้งสายน้ำไหล
ยังไม่ชอบกลเหมือนปานนี้

๑๐. ข้อใดมีรสวรรณคดีต่างจากข้ออื่น

ก. ครัน^๕ออกมานอกนครเศ

ข. ฟัง^๕ตรัสขัด^๕คั้น^๕กัณฑ์^๕นักร

ค. พระจะ^๕ไป^๕ดา^๕หา^๕ปรา^๕บ^๕ข้า^๕ศึก

ง. ได้^๕ฟัง^๕คัง^๕คั้น^๕แทน^๕บิดา

พระทรง^๕เดช^๕เศ^๕ร้า^๕สร้อย^๕ละ^๕ห้อย^๕ให้

สะ^๕บัด^๕พัก^๕ตร์^๕ผิน^๕หลัง^๕ไม่^๕บัง^๕คม

หรือ^๕รำ^๕ลึก^๕ถึง^๕คู่^๕ตุนา^๕หงัน

จึง^๕ร้อง^๕ตอบ^๕วา^๕จา^๕ว่า^๕ไป

๑๑. ข้อใดไม่มีคำศัพท์ที่หมายถึงม้า

ก. ครั้นถึงนิเวศน์วังใน	ลงจากมโนมัยผายผัน
ข. ขึ้นเกยกิริณีที่ประทับ	ผันพักตร์สู่พายัพทิศา
ค. ครั้นเสร็จเสด็จทรงอาชา	พร้อมพี่เลี้ยงเสนาภิดาหยัน
ง. ต่างรีบกระระตะพาชี	ออกยืนที่ประจำกองโยธา

๑๒. ทำวาดหา^๑มี^๒คุณ^๓ธรรม^๔ที่^๕ควร^๖ยก^๗ย่อง^๘ใน^๙เรื่อง^{๑๐}ใด

- ก. การ^๑รักษา^๒บ้าน^๓เมือง^๔ให้^๕ปลอด^๖ภัย
- ข. การ^๑รักษา^๒คำ^๓พูด^๔ที่^๕เคย^๖ให้^๗ไว้^๘แล้ว
- ค. การ^๑เป็น^๒ตัว^๓อย่าง^๔กษัตริย์^๕ที่^๖น่า^๗เกรง^๘ขาม
- ง. การ^๑รักษา^๒ความ^๓สัมพันธ์^๔ของ^๕เครือ^๖ญาติ

๑๓. ข้อใดกล่าวผิดเกี่ยวกับท้าวกะหมังกุหนิง

- ก. การมีฝีมือที่เชี่ยวชาญในการรบ
- ข. การเป็นกษัตริย์ที่มีความเจียมตัว
- ค. การเป็นกษัตริย์ที่มีความรอบคอบ
- ง. การพยายามทำทุกอย่างเพื่อคนที่ตนรัก

๑๔. ข้อใดมีการใช้อธิพจน์

- ก. จิ้งจกมานทองทั้งสี่ทิศ
- ข. ได้ฟังทั้งสองทูตทูล
- ค. เราก้เรื่องฤทธาศักดาเดช
- ง. แต่ป็นตั้งก็ถึงทันควัน

ดังจะปิดบังแสงสุริย์ศรี
ให้อาตุรเดือดใจตั้งไฟฟ้า
อาณาจักรนัคเรศกว้างขวาง
เข้าโรมรูกบูกบันพันแทง

๑๕. ข้อใดมีรสวรรณคดีเหมือนกับ

“ฟังวิหยาสะก่าพาที ดังตรีเพชรบาดในอุรา”

ก. ทนต้แดงดั่งแสงทับทิม

ข. กริ้วโกรธโกรธาบ้าจิต

ค. ได้ฟังชื่นชมยินดี

ง. ตรัสพลางย่างเยื้องยุรยาตร

เพชรพริ้มเพชรรับกับขนง

จะรุ่งอรุ่งคิดก็หาไม่

ครั่งนี้อิเหนาจะวายชนม์

องอาจดั่งไกรสรสิทธิ์

๑๖. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับอิเหนา ตอนศึกกะหมังกูหนิง

- ก. ทำวดาหาดีใจที่อิเหนามาช่วยรบ
- ข. ทำวกูเรปั่นบังคับให้อิเหนาไปช่วยรบ
- ค. ทำวหมั่นหยาละอายใจจึงส่งทหารไปช่วยรบ
- ง. ทำวกะหมังกูหนิงไม่ได้ตั้งใจให้น้องมาช่วยรบ

๑๗. ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. สารทำวัฏเรป็นชี้ความผิดให้ิเหนาสำนึกผิด
- ข. ทำวัฏหาไม่ต้องการให้ิเหนามาช่วยรบ
- ค. สังคามาระตาเป็นน้องชายของบุษบา
- ง. วิทยาสะก่ายกทัพมาช่วยอิเหนารบ

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี่ – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

๑๘. ๑) บทละครในเรื่องอิเหนา เป็นยอดของบทละครรำ
๒) รัชกาลที่ ๒ ได้แนวคิดมาจากนิทานปันทิพย์ของชาว
๓) อิเหนาสำนึกผิดที่ปฏิเสธบุษบา จึงไปช่วยกรุงดาหารบ
๔) นางจันทะทราวาตีเป็นผู้มีความอ่อนโยน สุภาพ เรียบร้อย
จากข้อความข้างต้น ข้อใดถูกต้อง
ก. ถูกทุกข้อความ	ข. ข้อถูกเท่ากับข้อผิด
ค. ข้อผิดน้อยกว่าข้อถูก	ง. ข้อถูกน้อยกว่าข้อผิด

๑๙. “แล้วว่าอนิจจาความรัก ฟังประจักษ์ดังสายน้ำไหล”
จากบทประพันธ์ข้างต้นข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. มีการใช้ภาพพจน์
- ข. มีการเล่นเสียง
- ค. มีการเล่นคำ
- ง. มีเสาวรจนี

๒๐. ข้อใดแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนของท้าวกระหมั่งกุกหนึ่ง

ก. เมื่อเราบัญชาการกำหนดทัพ	แล้วจะกลับงดอยู่อย่างไรได้
ข. อันกรุงไกรไอศุรย์ทั้งสอง	จะเป็นทองแผ่นเดียวไปวันหน้า
ค. หวังเป็นเกือกทองรองบาทา	พระผู้วงศ์เทวาอันปรากฏ
ง. ซึ่งท่านขุนแค้นเคืองนัก	ก็ประจักษ์แจ้งใจไม่กังขา

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊ต – อ. พิระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ภาษาไทยกับครูพี่ต๊ต